Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

הײנט 8 זײטען.

NAJER FOLKSBLAT פרײז 20 גראשען

נײער פאלקסבלאט

אומפארטײאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צײטונג

Nr. 36/1636	לאדז, מאנטאג, א אדר א׳ תרפ״ט	זיבעטער יאהרגאנג	Łódź, Poniedziałek 11 lutego 1929 r.	Nr. 36/1636

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פיעטריקאווער 21, טעל. 24-71. | Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71.

מוראדיגע פרעסט אין אײראפא

אין פוילען האט די קעלט דערגרײכט ביז 39 גראד.

וארשא, 10. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). די פרעסט אין פערשידענע ערטער האבען הײנט דערגרײכט פאלגענדע הויך: ווארשא 31 – גראד, לעמבערג–זאקאפאנע – 36, לובלין – 35, טארן, קאליש, ווילנא – 39, האלאגאנשעניצאווא – 39.

מאסקווא, 10. (ספ. טעל.) אין מאסקווא איז הײנט געווען א פראסט פון 44 גראד. אין ניזשני – 47, טאמסק – 50, טאבאלסק – 58, באיקאל 62.

בערלין, 10. (ספ. טעל.) אין בערלין איז הײנט נאטירט געווארען א פראסט פון 24 גראד. די בערלינער מעטעראלאגישע סטאציע זאגט פאר, אז די פרעסט וועלען נאך אנהאלטען אן ערך 10 טעג.

וארשא, 10. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). הײנט א גאנצען טאג האט די פאגאטאוויע-סטאציע געהאט צו טון מיט ערטײלען הילף מענשען מיט אפגעפרוירענע איברים. אין פערלויף פון דער וואך האט די פאגאטאוויע ערטײלט הילף 1600 אזעלכע פערוואונדעטע.

די טעלעפאן-פערבינדונג איז שטארק געשטערט. די באהנען קומען אן מיט פערשפעטיגונג. אין די שולען לערנט מען נישט. דער קויהלען-מאנגעל דויערט.

בעשטראפט א שוהל-שענדער אין וויען.

וויען. (יט״א) אין היגען געריכט איז פארגעקומען דער פראצעס געגען שלאסער-מײסטער ריכארד שוסטער, וועלכער האט אויסגעפיהרט אן אײנברוך אין דער סינאגאגע אין לעאפאלד־שטאט און האט געפרובט צונעמען ווערטפולע חפצים.

דאס געריכט האט פערורטײלט שוסטער׳ן צו צוויי יאהר טורמע.

דער 16-טער אלוועלטליכער ציוניסטישער קאנגרעס

וועט פארקומען אין ציריך דעם 28-טען יולי ה. י.

לאנדאן, 10 (טעלעגראפיש דורך י.ט.א.) אין הסכם מיט׳ן בעשלוס פון דער לעצטער זיצונג פון אקציאנס-קאמיטעט האט דער אלוועלטליכער ציוניסטישער עקזעקוטיוו בעשלאסען צונויפצורופען דעם 16 ציוניסטישען קאנגרעס אויפ׳ן 28 יולי 1929 קיין ציריך.

אלס דירעקטאר פון קאנגרעס-ביורא איז בעשטימט געווארען ה״ הוגא הערמאן ברין.

„גראף צעפעלין״ פליהט קיין ירושלים.

בערלין. (י.ט.א.) דער עקספערימענטאלער אנשטאלט פאר לופט-פליהערײ האט שוין פערענדיגט א רײהע פארשונגען און פליה-פרובען מיט׳ן „גראף צעפעלין״. ווי מען טײלט מיט, וועט „גראף צעפעלין״ אנהויבען דעם 25-טען פעברואר זײן לופט-רײזע קיין עגיפטען און ארץ-ישראל, ארויספליהענדיג אין דער ריכטונג פון ירושלים.

א הזכרה אויפן קבר פון מאקס נארדוי.

ירושלים, 10 (טעלעגראפיש דורך יט״א). צום יאהרצײט פון איבערפיהרען די בײנער פון מאקס נארדוי קיין ארץ־ישראל איז אויפ׳ן קבר פארגעקומען א הזכרה.

ס׳האבען ארויסגעלענט קרענץ די תל־אביב׳ער שטאט־פערוואלטונג, ברית־טרומפלדר א. אנר.

א שטאלצע שטעלונג פון די יודיש-דײטשע פראנט-סאלדאטען

בערלין, 10 (טעלעגראפיש דורך יט״א) אין פלענום־זאל פון פרײסישען הערען־הויז איז פארגעקומען א פײערליכע אקאדעמיע לכבוד דער 10־יעהריגער עקזיסטענץ פון פערבאנד פון די פרײסישע פראנט־סאלדאטען.

דער פארזיצענדער פון פערבאנד קאפיטאן לעווענשטײן האט געהאלטען א רעדע, אין וועלכער ער האט אנגעוויזען, אז פון 540 טויזענד דײטשע יודען, האבען 150 טויזענד אנטײלגענומען אלס זעלנער אין קריג. אויפ׳ן פראנט זענען געווען 80 טויזענד יודען, אומגעקומען זענען 12 טויזענד יודען. נישט קוקענדיג אויף דעם ווערט געפיהרט אן׳עקעלהאפטע אנטיסעמיטישע קאמפאניע געגען די יודישע פראנט־סאלדאטען. פונקט אזוי, ווי יודען האבען מיט געוועהר מוטיג געקעמפט אויף דער מלחמה, פונקט אזוי וועלען זײ מיט געוועהר קעמפען געגען די אנטיסעמיטען.

קאלאנעס ווערזשוואודס א פראיעקט.

לאנדאן, 10 (טעלעגראפיש דורך יט״א) אין זאל פון ענגלישען פארלאמענט איז פארגעקומען א פערזאמלונג אונטערן פארזיץ פון קאלאנעל וועדזשוואוד וועגען שאפען א ליגע פאר א זיבענטער דאמיניום אין ארץ־ישראל.

ווי בעקאנט איז קאלאנעל וועדזשוואוד דער מחבר פון דעם דערמאהנטען פראיעקט.

א שפרונג פון 15-טען שטאק.

ניו־יארק, 10 (ספ. טעל.) אין ניו־יארק איז א געוויסע פרוי ארונטערגעשפרונגען פון 15-טען שטאק און איז דער׳הרג׳עט געווארען אויפ׳ן ארט.

א שווערע קרענק — דער אנטיסעמיטיזם

מאסקווע, 10 (טעלעגראפיש דורך י.ט.א.) די לענינגראדער „קראסנאיא גאזעטא״ האט פערעפענטליכט א סענסאציאנעלע ערקלערונג, אז ד״ר קרעדניעווסקי, דער מיטגליד פון דער עקספעדיציע פון אײז-ברעכער „קראסין״, וועלכער האט געראטעוועט די נאבילע-עקספעדיציע, און וועלכער געפינט זיך איצט מיט פראפ. סאמויאלאוויטש אין רוים, פיהרט כסדר אן אנטיסעמיטישע אגיטאציע.

קרעדניעווסקי איז ארדינאטאר אין טשודנאווסקי שפיטאל אין לענינגראד און האט כסדר געפיהרט אן אגיטאציע צו בעזײטיגען די יודישע דאקטוירים פון שפיטאל.

צוליב זײן אגיטאציע איז בעזײטיגט געווארען דער יודישער ד״ר כארסאנאווסקי, וועלכער איז פאר זײן טעטיגקײט געווען זעהר אנערקענט.

„קראסנאיא גאזעטא״ פערלאנגט צו פיהרען אן אויספארשונג.

פריש, געזונד און משוגע.

וארשא, 10. (טעלעפאניש) אויף ווי ווײט עס דערגרײכען לעצטענס די קאנקורס-שגעונות בעווײזט דער פאקט, אז אין ווארשא האבען זיך געפונען 2 פערשוין מיט היציגע קעפ, וואס האבען זיך פונקט נעכטען פערמאסטען אויף א... באד-קאנקורס אין דער ווײכסעל, און זיך נאקעטערהײד געטובלט אין׳ם טײך, אין א גרוב, וואס איז ספעציעל אדורכגעהאקט געווארען אין דיקען אײז.

א גרויסע נדבה פאר „אליאנס איזראעליט״.

ניו־יארק, 10 (טעלעגראפיש דורך יט״א) א יודישער נדבן, וועלכער וויל נישט פערעפענטליכען זײן נאמען, האט מנדב געווען 100 טויזענד דאלאר פאר „אליאנס איזראעליט״ צו שאפען א פאנד אויפן נאמען פון דעם יודיש־אמעריקאנישען כלל־טוער ניסים בעהאר.

די ערשטע ראטע פון 10 טויזענד דאלאר איז שוין אײנגעצאהלט געווארען.

ווי מ׳רעכענט, וועלען פאר דעם געלד געגרינדעט ווערען א רײהע שולען אין ארץ־ישראל.

א נײע ספעציאליטעט פון פראפעסארען.

מאסקווע, 10 (טעלעגראפיש דורך יט״א). די אפיציעלע רוסישע טעלעגראפען־אגענטור „טאס״ טײלט מיט, אז די פראפעסארען פון קיעווער אוניווערזיטעט פיהרען אן׳אנטיסעמיטישע פראפאגאנדע. אמייסטען צײכענען זיך אין דער הינזיכט אוים די פראפעסארען: נאיעווסקי, פאפאוו און רעטשענקא.

ליטווינאוו׳ס רעדע

נאכ׳ן אונטערשרײבען דעם שלום-פראטאקאל.

מאסקווע, 10 (ספעצ. טעל.) בײם אונטערשרײבען דעם שלום-פראטאקאל האט דער פערטרעטער פון אויסערן-קאמיסאר ליטווינאוו געהאלטען פאלגענדע רעדע:

– מיט גרויס צופרידענהײט בעגריס איך אין נאמען פון ראטען-פערבאנד אײך, ה״ה מיניסטארען, פארשטעהער פון די רעפובליקען: עסטלאנד, לעטלאנד, פוילען און פון רומענישען קעניגרײך, וואס איהר זענט געקומען אויף דער אײנלאדונג פון ראטען-פערבאנד אונטערצושרײבען דעם פראטאקאל.

אז דער דאזיגער שלום-פראטאקאל פיהרט אויף א וועג צו ענטוואפנונג, און אז ער איז דער בעסטער בעווײז פון פרידענס-כונות, בעווײזט דער פאקט, וואס דא געפינט זיך א פארשטעהער פון א לאנד, מיט וועלכען די סאוויעטען האבען לעת עתה נישט קײן שום דיפלאמאטישע בעציהונגען, און שטעהען אפילו אין א קאנפליקט! (געמײנט – רומעניען מיט דעם ענין בעסאראביע. רעד.)

מאסקווע, 10 (ספ. טעל.) די גאנצע פרעסע ווידמעט גרויסע ארטיקלען דאס אונטערשרײבען דעם פראטאקאל פון קעלאג-אפמאך.

די צײטונגען ווײזען אן אויף דער אויפריכטיגקײט און ווילען פון שלום פון אלע אנטײלנעהמער און אונטערשרײבען דעם פראטאקאל.

די צײטונגען שרײבען, אז הגם ליטע האט דעם פראטאקאל נאך נישט אונטערגעשריבען, וועט זי דאס טון די נאהענטסטע טעג.

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען קוזין

יעקב מרדכי שטײן (פיעטריקאוו)

מיט פרל. רבקה מארקאוויץ (בעלכאטאוו)

ווינשען מיר זײ א מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט, ווי אויך דער מוהמע רחל און פעטער שלום ווינשען מיר א מזל-טוב צו די תנאים פון זײער זוהן.

ברידער: יוסף, ליבל און זלמן בערקאן.

צו דער חאכצײט פון

פרל. העלענא ראווסקא

מיט ה׳ פ. פלאם

גראטולירען הערצליך און ווינשען א גליקליך צוזאמענלעבען

ב. בערלין און פרוי.

4350

אכטונג, דאמען-מאגאזין-שנײדער-מײסטער!

אלעע 1. מאי 2.

די פאך-קאמיסיע פון דאמען-מאגאזין-סעקציע (אלעע 1. מאי 2) רופט אויף הײנט, מאנטאג, דעם 11. פעברואר ד. י., 4 א זײגער נאכמיטאג

א פארטזעצונג פון דער נעכטיגער

פערזאמלונג.

צוליב דער וויכטיגקײט פון טאג-ארדנונג, טאר קײנער נישט פעהלען.

מיט אכטונג די פאך-קאמיסיע.

4351

עס פעהלט ברויט אין רוסלאנד.

וואס איז מיט טראצקי'ן און מיט די טראצקיסטען?

ב ע ר ל י ן, 10 (ספ. טעל.) דער היינטיגער „רול" שרייבט:

דער גורל פון טראצקי'ן איז לעת עתה אומבעקאנט, אבער אלע זענען זיכער, אז די טשעקיסטען היטען אפ זיין שוואך געזונד. א סך ערגער איז די לאגע פון די טראצקיסטען, וועלכע מען פערפאלגט אויף שריט און טריט.

וועגען די ארעסטירטע אנפיהרער פון די טראצקיסטען ווייסט קיינער גארנישט, וואו זיי געפינען זיך, און וואו זיי לעבען בכלל. עס הערען נישט אויף די שטרענגע רעוויזיעס און אבלאוועס, און פיל טראצקיסטען ווערען געקינדיגט פון די זאוואדען.

אין מאסקווע איז מען איבערצייגט, אז טראצקי געפינט זיך אין די גרעניצען פון סאוויעטען-פערבאנד.

ער זאל האבען דערקלעהרט, אז ער האט נישט קיין חשק צו פאהרען קיין טערקיי, נאר אז ער וויל זיך אומבעדינגט בעזעצען אין דייטשלאנד — „אין דעם איינציגען רעכטליכען לאנד פון גאנץ אייראפא".

דער מאנגעל אין ברויט דראהט מיט שטארקע קאמפליקאציעס.

קיין מאסקווע ציהען זיך פון דרום אבאזען מיט האבער, און פון מאסקווע פיהרען דיזעלבע אבאזען אוועק אויסגעבאקען ברויט, וועלכען דאס דארף טריקענט אויס אויף סוכארעס.

אין די דערפער האט מען ארויסגעגעבען א נייע מערקווירדיגע פעראָרדנונג, דורך וועלכער עס ווערט פערוועהרט צו שחט'ען חזירים. היהנער א. א. עופות אהן דער דערלויבעניש פון דער מאכט. צוא דערלויבעניש ווערט ארויסגעגעבען ביים פארלעגען א בעשטעטיגונג, אז אלע שטייערן זענען בעצאהלט.

א שטארקע בעוועגונג לאזט זיך מערקען אויף פויליש-סאוויעטישער גרעניץ. די גרעניץ געהען אריבער נישט-נאר די גרעניץ-איינוואוינער, נאר אויך מענשען, וואס קומען אן פון ווייטערע געגענדען, כדי צו בעקומען ברויט.

======

די לאגע פון די יודען אין תימן.

עס דראהט זיי א הונגער=סכנה.

פ א ר י ז, (י.ט.א.) די צייטשריפט „פערע דריא" פערעפענטליכט די רעזולטאטען פון דער אויספארשונג וועגען דער לאגע פון די יודען אין תימן, וואס איז דורכגעפיהרט געווארען לויט'ן אויפטראג פון דער „אליאנס איזראעליט" (כל ישראל חברים). לויט די געזאמעלטע מאטעריאלען צעהלט די יודישע בעפעלקערונג אין תימן אנ'ערך 50.000 נפשות, מעהרסטענס לאנד-ארבייטער, שמידען, בוי-ארבייטער.

הגם די שטייערן זענען נישט הויך, ווערט אבער די בעפעלקערונג שווער בעלאסטעט דורכ'ן „באקשיש", וואס ווערט געריסען דורך די אורטיגע בעאמטע, פון טויטע און לעבעדיגע. די אדמיניסטראציע האט פערשטארקט די פערפאלגונגען לגבי די יודען, הויפטזעכליך זייט אין תימן האט געוויילט א דעלעגאציע פון סירא-פאלעסטינישען ארבישען קאמיטעט, וואס האט געפיהרט א שארפער אנטי-ציוניסטישע פראפאגאנדע. לגבי די יודען פערפליכטען נאך א רייה געזעצליכע בעגרענצונגען ווי צ. ב. מעגען טראגען א ספעציעלע קליידונג, א פערבאט צו רייטען אויף א פערד א. א. וו. די עמיגראציע פון די תימנער יודען קיין ארץ-ישראל איז פערבאטען.

די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, דאס די תימנער יודען וואוינען אין זעהר שלעכטע היגיענישע בעדינגונגען און עס הערשען צווישען זיי אפט פערשידענע עפידעמיעס.

דאס יאהר דראהט די תימנער יודען א הונגער געפאהר צוליב דער שלעכטער גערעטעניש אין לאנד.

27 מיל. דאלאר פאר קרובים אין אייראפא

האבען איבערגעוויזען אמעריקאנער יודען.

ב ע ר ל י ן (י. ט. א.) דער אייראפעאישער דירעקטאר פון ניו-יארקער „היאס" דר. דזשעמס בערנשטיין מאכט לעצטענס א רייזע איבער א רייה אייראפעאישע לענדער, מיט'ן צוועק צו רעארגאניזירען דעם געלד-איבערווייזונגס-אפאראט פון „היאס".

אין א געשפרעך מיט פרעסע-פארשטעהער האט ד"ר בערנשטיין ערקלערט, דאס זייט דעם יאהר 1920 איז דורך דער פערמיטלונג פון „היאס" איבערגעוויזען געווארען דורך די אמעריקאנער יודען צו זייערע קרובים אין די אייראפעאישע לענדער נישט ווייניגער ווי 27 מיליאן דאלאר.

אין די יאהרען פון אינפלאציע האבען די יודען אין פערשידענע אייראפעאישע לענדער געליטען אונגעהויערע פערלוסטען ביי פריוואטע געלד-איבערווייזונגען פון אמעריקא. בעקומענדיג אפטמאל נישט מעהר, ווי 10 פראצ. פון רעאלען ווערט פון דער איבערגעוויזענער סומע. א דאנק דעם „היאס" זענען די דאזיגע שאדענס פערמיטען געווארען. דער געלד-שטראם פון אמעריקא קיין אייראפא האט זיך לעצטענס פערקלענערט. עס איז דעריבער נויטיג צו רעארגאניזירען דעם געלד-איבערווייזונגס-אפאראט. די בערלינער צענטראלע וועט ליקווידירט ווערען און די לאקאלע ביוראען וועלען זיך דירעקט פערבינדען ביי די געלד-איבערווייזונגס אפעראציעס מיט דער ניו-יארקער צענטראלע.

צום סוף האט דר. בערנשטיין אנגעוויזען אויפ'ן גרויסען נוצען, וואס עס האט געבראכט די קאארדינירונג און פעראייניגונג פון דער גאנצער יודישער אימיגראציע-טעטיגקייט אין די ראהמען פון „היאס"-„י.ק.א."-„עמיגדירעקט".

לייזענשאפטליכע דיסקוסיע צווישען די סאלאניקער יודען.

יודישע קאמוניסטען און אנטי=ווענציזעלאסיסטען פאר'ן באיקאטירען די וואהלען אין סענאט.

ס א ל א נ י ק י. (יט"א) דעם 3-טען מערץ קומען פאר אין גאנץ גריכענלאנד וואהלען צום סענאט. די פראגע וועגען דער בעציהונג צו די וואהלען האט ארויסגערופען צווישען די סאלאניקער יודען א לייזענשאפטליכע דיסקוסיע. ווי בעקאנט, האט די רעגירונג פון ווענעזעלאס איינגעפיהרט אין יאהר 1928 צו די וואהלען אין די געזעצגעבערישע קערפערשאפטען א ספעציעלע וואהל-קוריע פאר די סאלאניקער יודען. די קוריאלע וואהלען האבען צווישען דער יודישער בעפעלקערונג ארויסגערופען א שטארקע אונצופרידענהייט און זענען אויפגעפאסט געווארען אלס אנ'אטענטאט אויף דער פולער גלייכבערעכטיגונג פון די יודען. נישט קוקענדיג אבער אויף די ענערגישע פראטעסטען און אינטערווענצען איז די יודישע קוריע בעת די פארלאמענט-וואהלען נישט אפגעשאפען געווארען. די יודישע קאמוניסטען אין סאלאניקי מיט זייער ארגאן אין דער שפאניאלישער שפראך „אוואנטי" האט געווארפען דעם לאזונג פון וואהל-באיקאט, אלס צייכען פון פראטעסט געגען דער בעזונדערע יודישע וואהל-קוריע אלס רעכטסבעגרענצונג.

אויך די אנטי-ווענעזעלאניסטישע גרופע צווישען די סאלאניקער יודען מיט ה' יצחק סציאקי בראש פיהרט א פראפאגאנדע פאר א וואהל-אבסטינענץ.

די מעהרהייט מיטגלידער פון ראט פון דער סאלאניקער יודישער קהלה האט זיך אבער ארויסגעזאגט פאר א בעטייליגונג אין די וואהלען. אונטערהאלטענדיג דערביי איהר פרינציפיעלע נעגאטיווע שטעלונג צו א בעזונדערע יודישע וואהל-קוריע.

דער קאמף ארום דער פראגע פערשארפט זיך. מען דארף אבער רעכענען דערמיט, דאס אין לעצטען מאמענט, אויב די אלגעמיינע שטימונג וועט זיין פאר'ן אנטייל פון די יודען אין די סענאט-וואהלען, וועלען אויך די אנטי-ווענעזעלאסיסטען ארויסשטעלען זייער קאנדידאטור.

די יודישע אלטערטימער אין בית-אלפא.

י ר ו ש ל י ם. (יט"א) לויט דער מיטטיילונג פון ירושלימער אוניווערזיטעט האט פראפ. סוקיעניק דורכגעפיהרט, מיט'ן הסכם פון דער רעגירונג, אנ'ארכעאלאגישע אויספארשונג אין בית-אלפא. אויפן סמך פון דער אויספארשונג איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז די ענטדעקטע מויערען מיט מאזאאיק-ארנאמענטען און העברעאישע אויפשריפטען שטאמען פון א שוהל-בנין פון 1-טען יאהרהונדערט נאכ'ן חורבן פון בית-המקדש. עהנליכע ארנאמענטען האט מען פעסטגעשטעלט ביי די ענטדעקטע רעשטלעך פון די שוהל-בנינים אין לוזה, יריחו, כפר און אנר.

אינטערעסאנטע אויטאביאגראפיע פון טראצקי'ן.

אין יאהר 1924, בעת טראצקי איז נאך געווען אין זיין גדולה, האט די ערשטע ראטע פון דער 25. אינפאנטערישער דיוויזיע פון דער רויטער ארמעע אין סימבירסק, די געבורטס-שטאט פון לענינען, אויסגעקליבען טראצקי'ן אלס סאלדאט.

דער קאמאנדיר פון דער דיוויזיע האט פערארדנט טראצקי'ן, ער זאל איהם צושיקען פאר דער קאנצעלאריע א ביאגראפיע-נאטיץ, און טראצקי האט אנגעשריבען אט וואס:

געבוירען אין יאהר 1897, שטודירט אין טעכנאלאגישען אינסטיטוט, אריין אין דער רעוואלוציאנערער ארבייטער-בעוועגונג אין יאהר 1896, ארעסטירט געווארען אין יאהר 1898, פערבראכט צוויי און א האלב יאהר אין טורמע און פערשיקט געווארען אין סיביר אויף 4 יאהר. צוויי יאהר שפעטער אנטלאפען קיין אויסלאנד, און ווידער געווען טעטיג אין דער רעוואלוציאנערער בעוועגונג, גענומען אנטייל אין יאהר 1905 אין פעטראגראדער סאוועט פון ארבייטער-דעפוטאטען. ארעסטירט געווארען צוזאמען מיט'ן גאנצען סאוועט און פערבראכט 15 חדשים אין טורמע, פערשיקט געווארען אויף לעבענסלענגליכע תפיסה אין סיביר און אנטלאפען אין יאהר 1907 פון טאבאלסק אין פעטראגראד און פון דארטען קיין אויסלאנד, רעדאקטירט רעוואלוציאנערע ליטעראטור.

אין דער צייט פון דער מלחמה ארויסגעשיקט געווארען פון פראנקרייך, ארעסטירט געווארען אין שפאניען און דעפארטירט געווארען קיין אמעריקע. פערלאזען אמעריקע אין מארט 1917, ארעסטירט געווארען אויפ'ן שיף אין קאנאדע, געהאלטען אין א קאנצענטראציע-לאגער, בעפרייט געווארען אויף דער פאדערונג פון פעטראגראדער סאוועט, געקומען אין רוסלאנד, אנטייל גענומען אין דער אקטיאבער-רעוואלוציע.

„ריאראזאי פון דעם ערשטען וווואר פון דער ערשטער ראטע פון ספעציעלען שיסער-פאלק אין דער 25-טער דיוויזיע פון דער רויטער ארמעע. לעאן טראצקי".

דאנציגער סאציאל-דעמאקראטען און די א"י-ארבייטערשאפט.

ד א נ צ י ג, (יט"א) ווי עס דערוויסט זיך דער דאנציגער יט"א-קארעספאנדענט, האט דער בעזוך פון זלמן רובאשאוו אין דאנציג געהאט דעם רעזולטאט, אז אין די אנפיהרענדע קרייזען פון דער דאנציגער סאציאל-דעמאקראטישער פארטיי איז זעהר אקטועל געווארען די פראגע וועגען נעהמען אנ'אקטיווען אנטייל אין דעם פרא-פאלעסטינע-קאמיטעט ביי דעם סאציאליסטישען אינטערנאציאנאל און אין דער דאנציגער ליגע פון פריינד פון ארבייטענדער פאלעסטינע.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן און א. קאמפאניעץ.

מארגען, דינסטאג, דעם 12-טען, 9 אין אווענד
גרויסע פאפולערע פארשטעלונג פון 1 ביז 2.50
צום לעצטען מאל

דער דבוק

מיסטישע לעגענדע אין 3 אקטען פון בעוואוסטען שרייבער ש. אנ-סקי. אויסגעפיהרט לויט דער קאנצעפציע פון דוד הערמאן. רעזשי: ד. ה א מ ב ו ר ג ע ר.

מיטוואך, ד. 13-טען, 9 אוו. צו פאפולערע פרייזן פון 1 ביז 2.50 צום 27-טען מאל

„די חלומות פון ליבע"

אפערעטע אין 3 אקטען מיט 25 נומ' געזאנג און טענץ פון לילייען. רעזשי: ל. ראבינאוויטש.

ס'נעמט אנטייל (לויט א.ב.) פ ר י י ע ן: בעזמאן, מאריסאווא, מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן, קארעני, קאמפאניעץ. מ ע נ ע ר: צריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, מאטקאוו, נייהויז, פאלאנסקי, ישראל קאמפאניעץ, ראבינאוויטש, ראקאוו.
צדמינג: מ. ארנוואלד. מוזיק. לייטער: ל. זעלמאן. בילעטען אין פילהארמאניע-קאסע.

אנאנס! אין פארבערייטונג: „דער גאלדענער סאלדאט"

גאנץ לאדז וועט זיין אויף דער פרעסע=רעדוטע

א.נ. „געזעגענונג פון קארנאוואל" היינט, ד. 11. פעבר. ד. י. 11 אוו. אין פילהארמאניע-זאל

פארשידענע איבערראשונגען. — אסך אטראקציעס. — 2 ארקעסטעס. — רולעטקא! — פארשידענע איבערראשונגען.

אלע געסט וועהלען אויס קעניגין פון לאדז און איהרע 4 הויף-דאמען.

לאָדז. — „נייער פאָלקסבלאַט" — 11 פעברואַר 1929 — לאָדז.

די סאָוויעטען און די פעראייניגטע שטאַטען.

דאָס אָנקומען קיין אַמעריקע פון אַ. שיינמאַן, דעם הויפּט פון דער סאָוויעטישער מלוכה-באַנק און וו. י. מעזשלאַק, וויצע-פּאָרזיצער פון העכ-סטען סאָוויעטישען עקאָנאָמישען ראַט, רופט אַרויס פערשידענע מיינונגען וועגען דער מעגליכקייט אַז נאָרמאַלע דיפּלאָמאַטישע און קאָמערציעלע פער-העלטנישען זאָלען ענדליך איינגעשטעלט ווערען צווי-שען די פעראייניגטע שטאַטען און דעם סאָוויעטען-פערבאַנד. קיינער איז נישט זיכער וועגען דעם, עס איז אָבער קלאָר, אַז די צוויי הויכע סאָוויעטישע בעאַמטע זענען געקומען נישט גלאַט אַזוי, נאָר מיט אַ בעשטימטער און וויכטיגער מיסיע.

צי די מיסיע איז אַ רייןעקאָנאָמיש-קאָמער-ציעלע. צי זי האָט אויך אין זיך דיפּלאָמאַטיש-פּאָ-ליטישע מעגליכקייטען — וויכטיג איז זי יעדענפאַלס.

נישט נאָר פאַר'ן סאָוויעטען-פערבאַנד, נאָר אויך פאַר די פעראייניגטע שטאַטען וואָלט עס גע-ווען פון גרויסען נוצען, אַז דער דיפּלאָמאַטישער בּאָיקאָט וואָס וואַשינגטאָן האַלט איבער מאָסקווע זאָל אַראָפּגענומען ווערען. מיט אַלע שוועריגקייטען מיט אַלע געצוואונגענקייטען אָפּט צו מאַכען אַ שריט צוריק אין דער ווירטשאַפטליכער ענטוויקלונג — איז אַלגעמיין גענומען געהען די סאָוויעטישע אינדוסט-ריען און אַגריקולטור פּאָראויס. די פאָדערונגען אויף מאַשינען און געצייג ווערט מיט יעדען טאָג גרעסער .די אַמעריקאַנער פאַבריקאַציע אין אַלע צווייגען האָט אין רוסלאַנד אַ ריזיגען מאַרק, וואָס זיינע בעדערפעניששען מוזען ווערען אַלץ גרעסער און גרעסער.

ביז־איצט איז אויך אָנגעגאַנגען אַ גרויסער האַנדעל צווישען אַמעריקע און ראַטען-רוסלאַנד. דער האַנדעל שטייגט סיי־ווי מיט יעדען יאָהר. אַז אַמעריקאַנער פירמעס געפינען אַט דעם האַנדעל פאַר זעהר נוצליך און פּראָפיטאַבעל, בעווייזען די גרויסע קרעדיט-קאָנטראַקטען, וואָס וויכטיגע אַ-מעריקאַנער געשעפטען האָבען געשלאָסען מיט די סאָוויעטישע עקאָנאָמישע קערפּערשאַפטען.

אָבער דער דיפּלאָמאַטישער בּרוגז האָט אַ סך געשטערט. די מעגליכקייטען פון אַ גאָר גרויסען האַנדעל ווערען פּאַראַליזירט אין אַ גרויסער מאָס צוליב דעם, וואָס עס פעהלען נאָרמאַלע פער-העלטנישען.

אויב דער סאָוויעטישער דעלעגאַציע וועט גע-לונגען אַראָפּצוזאַרפען די וואַנט, וואָס שטעהט אַבסאָלוט אומנויטיגערהייט צווישען וואַשינגטאָן און מאָסקווע, וועט דאָס זיין אַ גרויסער געווינס אויך פאַר אַמעריקע. עס זענען דאָ סימנים, אַז אין וואַשינגטאָן איז מען גענייגט צו נעהמען אַ גע-זונדען און אַ פּראַקטישען קוק אויף דעם גאַנ-צען ענין.

קלאַנגען זענען פאַקטיש פעראַן, אַז דער נייער פּרעזידענט הובער וועט ברענגען צו אַנ'ענ-דערונג אין דער בעציהונג פון אַמעריקע צו סאָ-וויעט-רוסלאַנד. הובערס פריינד און פערטרעטער טשאַרלז דיוּאַי, איז נישטלאַנג צוריק געווען אין מאָסקווע און זיין בעזוך איז געווען נישט אומזיסט, נישט סתם אַ וואַקאַציע אין דער סאָוויעטישער הויפּט-שטאָט. מען שמועסט, אַז דיוּאַי האָט גע-רעדט פּראַקטישע רייד וועגען דעם, ווי אַזוי די סאָוויעטישע רעגירונג זאָל דורכפיהרען די ערשטע אַמעריקאַנישע בעדינגונגען פאַר אַנערקענונג — צאָהלען די חובות, וואָס דאָס אַלטע רוסלאַנד איז שולדיג אַמעריקאַנער בירגער .מען רעדט אויך, אַז די דעלעגאַטען שיינמאַן און מעזשלאַק האָבען די זעלבע שליחות — צו רעדען וועגען די חובות.

די פערביסענע שונאים פון דער סאָוויעט-רעגירונג זענען נאָך אַלץ אומקאָמפּראָמיסליך און אַר-בייטען מעשים. מען האָט געמאַכט שוועריגקייטען די סאָוויעטישע דעלעגאַטען אַפילו אַריינצוקומען קיין אַמעריקע. ערשט איז פערעפענטליכט געוואָרען אַ בעריכט וועגען געפעלשטע דאָקומענטען, וועלכע האָ-בען געזאָלט בעווייזען, אַז די סאָוויעט-רעגירונג האָט געוואָלט מיט גרויסע סומען אָפּקויפען די אַמעריקאַנער סענאַטאָרען באַראַה און נאָרים. דאָס אַלץ האָט דעם צוועק צו דיסקרעדיטירען די סאָ-וויעט-רעגירונג. אָבער די שטערונגען וועלען בעזיינט ווערען, ווען מען וועט וועלען אין וואַשינגטאָן.

מ.

די שרעקליכע נויט פון די יודען אין בעסאַראַביען.

הילפס-אַקציע פון דער לאָנדאָנער יודישער פעדעראַציע.

טשערנאָוויץ, — שרעקליכע סצענעס קומען פאָר אין בעסאַראַביען דורך דעם הונגער, וואָס הערשט דאָרט צווישען דער בעפעלקערונג. הונדערטער הונגער-לײַדענדע יודען שטורמען יעדע טאָג דאָס ביוראָ פון הילפס-קאָמיטעט אין אַקערמאַן. וואָס איז איינער פון די אָנגעגריפענע געגענדען. די לאַגע אין דער שטאָדט איז שוידערליך. די מענשען זעהען איינפאַך אויס ווי סקעלעטען. פרויען מאַרשירען אַרום אין די גאַסען און שרייען צו די הימלען: „גיט אונז ברויט פאַר די קינדער". טויזענדער מענשען האָבען פערלאָזען זייערע היימען און זענען אַוועק קיין גאַלאַץ, אפשר וועלען זיי דאָרט געפינען אַרבייט און ברויט.

לאָנדאָן. (יט"א) די יודישע הילפס-פעדעראַציע אין לאָנדאָן האָט פּראָקלאַמירט אַ ספּעציעלע זאַמעל-אַקציע לטובת די הונגער-לײַדענדע יודען אין בעסאַראַביען. דערווייל איז אַסיגנירט געוואָרען פון די לויפענדע פאָנדען 100 פונט אויף גרינדען ביליגע קיכען אין די בעסאַראַבישע שטעט.

אויף דער לעצטער זיצונג פון עקזעקוטיוו-קאָמיטעט פון דער פעדעראַציע האָט דער פּאָרזיצער דר. יאָכעלמאַן פאָרגעלעזען די בעריכטען וועגען דער שוידערליכער לאַגע פון די הונגער-לײַדענדע יודען אין די בעסאַראַבישע שטעט און שטעטלעך און האָט געשילדערט די ריכטלינען פון דער הילפס-אַקציע.

גלייכצייטיג האָט די הילפס-פעדעראַציע אינטערווענירט דורך דער פערמיטלונג פון רומענישען געזאַנדטען אין לאָנדאָן וועגען בעפרייען פון צאָל די קליידונג- און פּראָוויאַנט-טראַנספּאָרטען, וואָס וועלען געשיקט ווערען פאַר די הונגער-לײַדענדע יודען. די אינטערווענץ האָט געגעבען פּאָזיטיווע רעזולטאַטען.

עס איז אויך בעשלאָסען געוואָרען אַרויסצושיקען צוויי דעלעגאַטען, וואָס זאָלען זיך בעקענען מיט דער לאַגע אויפ'ן אָרט. איינער פון די דעלעגאַטען וועט זיין דר. יאָכעלסאָן.

אויספיהרונגען פון דר. פרוינד

וועגען דער לאַגע פון די יודען אין סאָוועט-רוסלאַנד.

בערלין, (יט"א) אין לעצטען נומער פון דער צייטשריפט פון דער בערלינער יודישער קהלה פערעפענטליכט דר. איסמאַר פרוינד זיינע בעמערקונגען, וועגען דער לאַגע פון די יודען אין סאָוויעט-רוסלאַנד און קומט צו פאָלגענדע אויספיהרען:

דאָס פּראָבלעם פון די רוסישע יודען לאָזט זיך נישט אָפּטיילען פון דעם אַלגעמיינעם מצב אין לאַנד ,פון סאָוויעט-רוסלאַנד-פּראָבלעם בכלל. בעאָבאַכטענדיג די גייסטיגע אַטמאָספער און די אויסערליכע פּאָליטישע ראַהמען פון סאָוויעטישען רעזשים, קומט מען צום בעשלוס, אַז בעהאַנדלענדיג דעם ענין רעאַל-פּאָליטיש קאָן מען אין דער נאָהענטסטער צייט זיך נישט רעכענען מיט אַנ'אויסברוך פון אַ קאָנטער-רעוואָלוציע אין סאָוויעט-רוסלאַנד, מען דאַרף אָננעהמען דעם פאַקט, אַז דער סאָוויעטישער רעזשים אין רוסלאַנד איז סטאַביל. דער דאָזיגער פאַקט קען זיין ליב אָדער נישט ליב, דער גורל פון די רוסישע יודען וועט זיך ענטוויקלען אין די ראַהמען פון דער סאָוויעטישער סביבה. די דאָזיגע פעסטשטעלונג צווינגט צו בעהאַנדלען קאָנקרעט און פאַקטיש די ווירטשאַפטליכע, רעליגיעזע און פּאָליטישע פּראָבלעמען וואָס שטעהען פאַר די רוסישע יודען אין די איצטיגע בעדינגונגען.

אַרויסגענומען אַ נאָדעל,

וואָס איז געלעגען 60 יאָהר אין אַ קערפּער.

ניו-יאָרק — אַ נאָדעל, וואָס האָט אומגעוואַנדערט אין אַ מאַנ'ס אַ קערפּער זעכציג יאָהר צייט, איז דאָ פון דאָקטוירים אַרויסגעצויגען געוואָרען.

דער פּאַציענט איז אַ געוויסער סמיט, דריי און זעכציג יאָהר אַלט, אַ באַהן-אָנגעשטעלטער. דער מאַן האָט געפיהלט שמערצען אין זיין רעכטען אַקסעל, אַ רענטגען-בילד האָט אויפגעוויזען, אַז דאָרט שטעקט אַ נאָדעל און מען האָט זי אַרויסגענומען.

סמיט דערצעהלט, אַז זיין מוטער ,פלעגט איהם אָפט זאָגען, אַז ווען ער איז אַלט געווען דריי יאָהר, האָט ער פערשלונגען אַ נאָדעל, און זייט ער געדענקט, פלעגט ער פון צייט צו צייט פיהלען שמערצען אין פערשידענע טיילען פון זיין קערפּער. אָבער ער האָט דערפון קיין וועזען נישט געמאַכט ביז לעצטענס ווען די שמערצען אין זיין אַקסעל זענען געווען אונערטרעגליך.

דאָקטוירים זאָגען, אַז די נאָדעל, וואָס זיי האָבען אַרויסגענומען איז טאַקע יענע, וואָס סמיט האָט פערשלונגען מיט זעכציג יאָהר צוריק.

דער נציב-העליון בעזוכט אַ יודישען יתומים-היים אין ירושלים.

ירושלים. (י.ט.א.) דער נציב העליון פון ארץ-ישראל סער דזשאָן טשענסעלאָר האָט צוזאַמען מיט זיין פרוי בעזוכט דאָס יודישע יתומים-הויז אין ירושלים, וואו עס ווערען ערצויגען 200 מיידלעך. דאָס יתומים-הויז געפינט זיך אונטער דער לייטונג פון הרב ווייגאַרטען.

דער נציב-העליון האָט אויסגעדריקט זיין אָנערקענונג פאַר דער ווירטשאַפט און בעציהונגען, וואָס הערשען אין דעם יודישען יתומים-אַנשטאַלט.

דער „געפאַנגענער פון וואַטיקאַן" ווערט ווידער בעפרייט.

(אַ בריף פון רוים).

די אַלטע היסטאָרישע און בעריהמטע „רוימישע פראַגע" ווערט איצט געלעזט. און מיט איהר ענדיגט זיך איינער פון די מערקווירדיגסטע קאַפּיטלען פון דער פויפסטליכער געשיכטע.

עס בעדייט, אַז דער איצטיגער פויפסט געהט אויפגעבען די ראָלע, וועלכע ער, און אַלע זיינע פאָרגענגער זייט 1870 האָבען געשפּילט אַלס „פרייוויליגע געפאַנגענע" אינ'ם וואַטיקאַן, און אַז ער געהט צוריקקריגען אַ טייל — אַ קליינעם טייל פון דער אַמאָליגער ערדישער וועלטליכער הערשאַפט, וועלכע פויפסטען האָבען געהאַט פאַר הונדערטער יאָהרען.

ווי בעוואוסט, איז דער פאַפּסטום נאָר אין אָנפאַנג בעגרינדעט געוואָרען אויף דער אידעע, אַז דער פויפסט איז „גאָט'ס פערטרעטער אויף דער ערד", דער שטעלפערטרעטער פונ'ם „הייליגען פעטער", און אַז ער האָט די הערשאַפט איבער אַלע פרומע, קריסטליכע נשמות. אַז דער פויפסט זאָל האָבען אַ רעכט צו הערשען אויך איבער די גופים, איבער די מענשען גופא, ווי אַ קעניג, אַ מאָנאַרך, צו דעם געדאַנק זענען די פויפסטען געקומען ערשט הונדערטער יאָהרען שפּעטער. מיט דער צייט, נאָך דעם אַכטען יאָהרהונדערט, האָבען די פויפּסטען גענומען רעגירען איבער רוים און טיילען איטאַליע, ווי אמת'ע מאָנאַרכען, ביז זיי האָבען עס געבראַכט צו אַזאַ מדרגה, אַז נישט נאָר זיי זענען געווען די ערדישע הערשער פון איטאַליע, נאָר אויך די אויבערהאַרען פון גרויסע טיילען פון אייראָפּע, דאָס פויפסטליכע קעניגרייך, אימפּעריע, האָט זיך אויסגעשפּרייט אַפילו אַזוי ווייט ווי ענגלאַנד. דער צושטאַנד, מיט פערשידענע קליינע און ענדליך גרויסע ענדערונגען, האָט אָנגעהאַלטען כמעט ביז'ן יאָהר 1870 — ווען איטאַליע האָט ערוואַכט ,האָט פעראייניגט די פערשידענע שטיקער, אין וועלכער זי איז געווען צוטיילט, און, אַגב אורחא ,אויך פון זיך אַראָפּגעוואָרפען דעם ערדישען יאָך פון דעם פויפסט.

דעם 19-טען סעפּט., 1870 ,האָט דער ראַמאָלסדינער פויפסט נאָך רעגירט איבער דער שטאָט רוים, ווי אַ קעניג. דעם נעכסטען טאָג, דעם 20-טען האָבען דעם קעניג וויקטאָר עמאַנועל דעם צווייטענס טרופּען בעלאַגערט רוים און זי איינגענומען. רוים און אַלע אַנדערע טיילען פונ'ם פויפסטליכען שטאַט זענען אַנעקסירט געוואָרען צו גרויס-איטאַליע, און דער פויפסט, דורך אַ געזעץ, וואָס איז דאַן אָנגענומען געוואָרען פון קעניגליכער, ערדישער הערשאַפט איבער טיילען פון איטאַליען. גלייכצייטיג זענען די מעהרסטע פויפסטליכע גיטער צוגענומען געוואָרען פון דער רעגירונג.

דאָס געזעץ, צוגעהמענדיג פון דעם פויפסט זיין וועלטליכע הערשאַפט, איז פונ'ם איטאַליענישען פּאַרלאַמענט אָנגענומען געוואָרען דעם 13-טען מאַי 1871, און עס האָט גלייכצייטיג פאָרגעשריבען, אַז די רעגירונג איז פערפליכטעט צו בעצאָהלען דעם פויפסט אַ יעהרליכען געהאַלט, אָדער שאָדען-ערזאַץ פון 3,225,000 לירעס, וואָס האָט דאַן בעטראָפען אַרום 445 טויזענד דאָלאַר.

דער פויפסט ,געוואוינט צו וועלטליכער הערשאַפט, האָט שטאַרק פּראָטעסטירט, און האָט זיך געווענדעט צו אַלע קאַטוילישע קעניגין און פירשטען זיך אָנצונעהמען זיין עוולה. ס'האָט אָבער נישט געהאָלפען, און דער פויפסט, דער אַמאָליגער הערשער איבער אַנ'אימפּעריע, איז פערבליבען ביים וואַטיקאַן, און די אָנגעהעריגע אַרומיגע פּאַלאַצען.

אַלס פּראָטעסט אַקעגען דער רעגירונג, וועלכע האָט געוואַגט פון איהם צוצונעהמען זיין קעניגליכע ווערט, האָט דער האַמאָלסדינער פויפסט, פּיאוס דער ניינטער, זיך פערשלאָסען אין דעם וואַטיקאַן, דעם אָפיציעלען פויפסטליכען פּאַלאַץ אין רוים, און ערקלעהרט, אַז ער פערבלייבט דאָרט אַ „פרייוויליגער געפאַנגענער" ,ביז די רעגירונג גיט איהם צוריק זיין סוּבערניטעט ,זיין אומאָפּהענגיגע הערשאַפט איבער רוים, און די אַנדערע טיילען פונ'ם אַמאָליגען פויפסטליכען שטאַט אין איטאַליע, די דאַמאָלסדיגע רעגירונג, און די רעגירונגען זינט דאַן האָבען זיך אויסגעלאַכט פונ'ם סטראַשונעק. אָבער פויפסט פּיאוס דער ניינטער און אַלע פויפסטען וועלכע זענען געקומען נאָך איהם, האָבען זיך געהאַלטען ביים סטראַשונעק, און זיי האָבען קיינמאָל נישט פערלאָזען די סביבה פונ'ם וואַטיקאַן.

זינט 1870 האָבען זיך געוויזען פערשידענע דיפּלאָמאַטישע שתדלנים ,הויפּטזעכליך, פרומע קאַטאָליקען, וועלכע האָבען געזוכט צו ברענגען צו אַ פשרה צווישען דעם פויפסט און דער איטאַליענישער רעגירונג וועגען דער „רוימישער פראַגע", ווי די פּראָבלעם וועגען דעם פויפסט'ס אַמאָליגער ערדישער הערשאַפט, און זיין פרייוויליגע געפאַנגענשאַפט אינ'ם וואַטיקאַן איז בעצייכענט געוואָרען, אָבער פון די אַלע פערהאַנדלונגען צו לעזען די „רוימישע פראַגע", האָט זיך דערווייל גאָרנישט אויסגעלאָזט.

ווי עס ווייזט אויס, איז עס אָבער אויסגעפאַלען דווקא אויף דעם אַמאָליגען סאָציאַליסט, און פויפסט-האַסער ,מוסאָליני, צו ברענגען צו אַ פשרה צווישען דעם פויפסט און דער איטאַליענישער רעגירונג. און עס האַלט שוין נאָר נאָהענט פון אַ'ן ענטגילטיגער לעזונג.

זינט איינינע יאָהר, אויף דער איניציאַטיווע פון מוסאָליני, ווי מען האָט זיך איצט דערוואוסט, האָבען רעגירונג-ספּערטרעטער און פערטרעטער פון דעם פויפסט ,אומאָפיציעל פערהאַנדעלט די פראַגע. איצט, האָט מען זיך געאייניגט — און אַלץ וואָס בלייבט איבער פאַר מוסאָליני און דעם פויפסט איז די איינינונג צו בעשטעטיגען. אַ זאַך, אַגב, וואָס וועט זיכער געשעהען — און דער פויפסט וועט ענדליך אויפגעבען זיין געפאַנגענשאַפט.

לויט דער פשרה, קרינט דער פויפסט ענדליך זיין פערלאַנג. אָבער אין אַ קליינעם מינדער וויכטיגען אופן. די טעריטאָריע אַרום דעם וואַטיקאַן ווערט אַביסעל פערגרעסערט, אום אַריינצונעהמען געוויסע פּאַלאַצען און גערטנער און דער פויפסט קרינט אויף דעם אַבסאָלוטע קעניגליכע רעכטע. אין אַנדערע ווערטער: אַ קליינטשיג, מיקראָסקאָפּיש קעניגרייכעל ווערט געשאַפען פאַר'ן פויפסט נעבען רוים, וואו ער זאָל קאָנען שפּילען די אָפיציעלע ראָלע פון אַ הערשער, אַנ'אויבערהאַר. אין דער דאָזיגער קליינקער טעריטאָריע וועט דער פויפסט זיין דער אַליינהערשער. ער וועט מאַכען געזעצען, ער וועט זיין דער אַלערהעכסטער ריכטער, און אויב ער זאָל וועלען, וועט ער אַפילו קענען אַרויפליינען שטייערען אויף זיינע עטליכע „אונטערטאַנען". דאָס איטאַליענישע געזעץ וועט דאָרט אַבסאָלוט נישט האָבען קיין שליטה.

אַוודאי אַרום וועט דאָס „שפּעפעלע זיין גאַנץ און ראַך געשאַכטען" — דער פויפסט וועט צוריק קרינען אַנ'אָפּגלאַנץ פון זיין אַמאָליגער וועלטליכער הערשאַפט, און אַלץ, וואָס איטאַליע וועט דאָדורך פערלירען, וועט זיין אַ פאַר קוואַדראַט מייל — און דאָס אויך בלויז טעאָרעטיש... אַ חוץ דעם, לויט דער פשרה, דאַרף דער פויפסט קרינען פון דער רעגירונג אַ ביליאָן גאָלדענע לירעס (אַרום 52 מיליאָן דאָלאַר) אַלס שאָדענערזאַץ ,פאַר די אַמאָליגע צוגענומענע פויפסטליכע גיטער. (די פויפסטען האָבען זינט 1870, ווען מען האָט זיי צוגעפסקנט די 545 טויזענד דאָלאַרינע יעהרליכע שאָדען-ערזאַץ, אויס פּראָטעסט דאָס געלד זיך ענטזאַגט צו נעהמען).

דאָס געשעהט איצט און דער פויפסט קומט אַרויס פון זיין געפאַנגענשאַפט — די בעריהמטע „רוימישע פראַגע" ווערט אָפיציעל געלעזט.

ה. מ. ש.

Dr. med. I. WAJNBERG

CEGIELNIANA 47, tel. 26-02

אינערליכע קראַנקהייטען. ספּעציעל פאַר לונגען-און האַרץ-קראַנקהייטען, בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון. אין דערהיים פון 3—5 נאָכמיטאָג.

Dr. med. J. LUBICZ

ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46

קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פּלייצעס און גלידער.
אייגענע פּראַצעווניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: עלעקטרישע אריק פּלאַטפוס, קינסטליכע פיס, גאָרסעטען א. ז. וו.
עמפּפאַנג פון 5—7 אין אָוונט.

נייער פאָלקסבלאַט

דאָס לאָדזער לעבען

נייער פאָלקסבלאַט

11 מאָנטאג — א — אדר א׳ תרפ״ט

פּעברואַר

זון-אויפגאַנג 7.07
זון-אונטערגאַנג 4.34

30 גראַד פראָסט!

לאָדז אונטער׳ן צייכען פון דער מורא׳דיגער קעלט

ווי אַזוי זאָל מען זיך אָנטון אין די שווערע פרעסט, וואָס דאַרף מען טון געגען אָפּפריהרונגען

דער נעכטיגער פראָסט, וועלכער האָט כמעט דעם גאַנצען טאָג געהאַלטען צווישען עטליכע און צוואַנציג ביז 30 גראַד און מעהר, האָט אַרויסגערופען שוין כמעט אַ פּאַניק צווישען דער בעפעלקערונג.

נישטאָ קיין קוילען, נישטאָ קיין וואַסער און דערצו אַן׳אומגעהויערע צאָהל פון געליטענע פון׳ם פראָסט, אָפּפריהרונגען פון אויערן, נאָז און פינגער.

פּאָגאָטאָוויע האָט ערטיילט הילף אין עטליכע און נייינציג פאַלען פון אָפּפריהרונגען וויפיל עס האָבען ערטיילט הילף די פּריוואַט-דאָקטוירים — לאָזט זיך נישט בערעכענען.

אַזאַ ווינטער מיט אַזעלכע פרעסט געדענקען אין לאָדז נישט די עלטסטע מענשען.

די גאַסען זענען פּוסט, מענשען לויפען, ווי פער׳סמ׳טע מייז, נאָר אַריבער די גאַס.

די מורא׳דיגע קעלט ברענגט אומגעהויערן שאָדען און קודם כל ליידט די אָרימע בעפעלקערונג, וועלכע איז צום ווינטער קיינמאָל נישט צוגעגרייט און דער היינטיגער האָט איהר אינגאַנצען דערשלאָגען.

* * *

די פריערדיגע פרעסט, וועלכע האָבען דעם ווינטער בעזוכט כמעט גאַנץ אייראָפּע און געלאָזט פערנאַטירען פיל אָפּגעפרוירענע פינגער, אויערן, נעז א. ד. גל. האָט געמאַכט אַקטועל די פראַגע, ווי אַזוי זיך צו פערהיטען פון דער קעלט, ד. ה. ענטשפּרעכענד זיך אָנטון, און ווי אַזוי צו היילען די שוין אָפּגעפרוירענע אברים.

זעהר עמפּפינדליך פאַר פראָסט זענען קודם כל, די אויערן.

די מענער זענען אין דער הינזיכט אין אַ ספּעציעל שלעכטער לאַגע. די מאָדע ערלויבט זיי נישט צו טראָגען הוטען איבער די אויערן, און אויך אויערן־שיצער האָבען זיך עפּעס נישט איינגעבירגערט און מען טראָגט זיי נישט. די קאַפּעלושען שיצען אָבער אַבסאָלוט די אויערן נישט און דער גרעסטער טייל אָפּפריהרונגען זענען פון די אויערן.

עס איז דערפאַר צוועקמעסיג דוקא צו טראָגען בעת די גרויסע פרעסט וואַרימע היטען איבער די אויערן אָדער אָנטון וואַרימע אויערן־שיצער.

אויך די נאָמבע איז זעהר עמפּפינדליך צו קעלט און מען דאַרף זי פערהיטען אָדער דורך אויפשטעלען דעם קאָלנער אָדער דורך אַ וואַרעם שאַליקעל.

די נאָז איז גוט אָנצושמירען לייכט מיט וואַזעלין. די פיס אָנטון אין וואַרימע וואָלענע ברייטע שקאַרפּעטען און גערוימע שיך, ווייל די גרעסטע טייל אָפּגעפרוירענע פינגער ביי די פיס קומען פון ענגע שיך.

די קליידונג ווינטער מוז איבערהויפּט זיין גענוג גערוים און וואַרעם. עס איז נישט ראַטזאַם צו טראָגען אַ וואַרעמען סוועטער אונטער דער וועסט, ווייל דאָס רופט אַרויס אַן׳איבערוואַרעמונג און קלענערע ווידערשטאַנדפעהיגקייט געגען פערקיהלונג. אויף די הענד דאַרף מען טראָגען וואַרימע גענוג ברייטע וואָלענע הענטשקעס, נישט קיין לעדערנע. אין אַ ווייטען וועג זענען ראַטזאַם ברייטע וואָלענע הענטשקעס נאָר מיט איין פינגער.

דאָס וואַרעם אָנטון זיך איז פאַר פרויען ספּעציעל נויטיג. אין די לעצטע יאָהרען, זייט עס הערשט די מאָדע פון קורצע קליידלעך און לייכטע שטרימפּ זענען פערנאָטירט פיל פאַלען פון ספּעציעלע פרויען־קראַנקהייטען, וועלכע נעהמען זיך פון פערקיהלונגען.

גוט איז ביי פרויען די מאָדע פון באָטעס, אָבער אויך העכער, נאָך די באָטעס דאַרפען די פיס ווי געהעריג פערהיט ווערען, אַלזאָ גרויסע וואָלענע זאָקען אָדער אַפילו צוויי פּאָר, וועלכע זאָלען גרייכען ווייט איבער די קניען. ביי דער איצטיגער מאָדע איז כמעט נישט פערהאַן קיין פרוי, וועלכע זאָל נישט האָבען מעהר אָדער ווייניגער אָפּגעפרוירען די פיס. גוט פערהיטען דאַרף מען אויך דעם האַלז. עס איז אינגאַנצען נישט ראַטזאַם צוטראָגען אַפילו אַ קליינעם רעקאָלט אום ווינטער, און ביים אַרויסגעהן דאַרף מען דעם האַלז פערבינדען מיט אַ שאַליקעל. די הויט פון האַלז און טיפען רעקאָלט איז זעהר דעליקאַט, ווערט לייכט אָפּגעפרוירען און רופט אַרויס ערנסטע ערקראַנקונגען.

בעת די גרויסע פרעסט איז ראַטזאַם אויף ביינאַכט איינרייבען לייכט די הענד, די פיס, די ערטער, וועלכע קענען לייכט זיך אָפּפריהרען, די נאָז און אויערן מיט וואַזעלין. שוין אָפּגעפרוירענע ערטער דאַרף מען טעגליך נעצען אין וואַרעם וואַסער, שמירען מיט צופיהרטער יאָדינע און אויף ביי־נאַכט לעגען קאָמפּרעסען. ווען עס טרעטען אַרויס בלאָטערס פון אָפּפריהרונג מוז מען זיך ווענדען צו אַ דאָקטאָר.

ביים אָפּפריהרונג זענען פערהאַן דריי שטופען. די ערשטע שטופע: רויטקייט און געשוואָלענקייט פון דער הויט, און די שטאַרק אָנגעפרוירענע ערטער בייסט עס און טוט שטאַרק וועה. דער צווייטער סטאַדיום — עס טרעטען אַרויס בלאָטערס און די הויט בעקומט אַ שוואַרץ־בלויען קאָליר. די דריטע שטופע איז אַ גאַנץ שווערער צושטאַנד. עס זענען נישט זעלטען פאַלען, ווען די אָפּגעפרוירענע אברים פאַלען אינגאַנצען אַראָפּ. ביי שווערערע פאַלען פון אָפּפריהרען דאַרף מען די בעדראָהטע ערטער איינרייבען מיט שניי און נאַסע טיכלעך אַזוי לאַנג ביז עס קומט אין אבר צוריק די נאָרמאַלע צירקולאַציע פון בלוט און בעקומט נישט די נאָרמאַלע טעמפּעראַטור פון לייב. מע דאַרף אָבער זעהר פאָרזיכטיג רייבען די אָפּגעפרוירענע גלידער, ווייל ס׳איז לייכט זיי צו שעדיגען.

שול-קינדער בעפרייט פון לימודים.

ווי עס אינפאָרמירט דאָס שול־קוראַטאָריום, וועלען די פאָלקס־שולען אין די ערשטע קלאַסען פון די מיטעל־שולען היינט און מאָרגען צוליב די פרעסט, נישט זיין טעטיג.

אַלזאָ, עלטערען, שיקט נישט אייערע קליינע קינדער אין די שולען, ווייל עס זענען פערנאָטירט פיל אָפּפריהרונג־פאַלען ביי די שול־קינדער.

שווער צו גראָבען קברים.

(ב) צוליב די שרעקליכע פרעסט איז אויף די בית־עלמינס, וואָס אַמאָל שווערער צו גראָבען די קברים. איין קבר אויסצוגראָבען דויערט 6—8 שעה; מען מוז אָנווענדען ברעכאייזענס און פריהער אָנוואַרעמען די ערד מיט דער הילף פון קאָקס־אויוענס.

עס איז אויך כדאַי צו בעמערקען, אַז די צאָהל לויות איז לעצטענס צוליב דער גריפּע־עפּידעמיע בעדייטענד פערגרעסערט געוואָרען.

(וו) מחמת עס זענען קאַליע געוואָרען די צווייגשניטעטישע

טעלעפאָן-פערבינדונגען

איז אויך שווער צו קאָמוניקירען זיך מיט די נאָהענטסטע פּאָוויאַטען. דאָס פערריכטען די טעלעפאָן־פערבינדונג געהט צו, צוליב די פרעסט זעהר פּאַמעליך.

7 שרפות אין איין טאָג.

(וו) דאָס אָפּוואַרעמען די פערפרוירענע רערען וואַסער־וואַרען האָט נעכטען געבראַכט צו זיבען שרפות אויף קאָפּערניקאַ גאַס, אויף זאַקאָנטנאַ 68, קאַרניאַ 66, וויסאָקע 20, וסכאָדניאַ 18, גאָוואָמיעסקאַ 34 און פּיעטריקאָווער 260.

* * *

צוליב די פרעסט איז אויך אַ שטאַרקער

מאַנגעל אין וואַסער.

און סיי די אַמאַטאָרען־וואַסער־טרעגער, סיי די סטרוזשעס ניצען אויס די געלעגענהייט און הייסען זיך פיין בעצאָהלען פאַר׳ן עמער מים.

נעכטען איז אויך

אין די קינאָ׳ס און טעאַטערס

געווען וועלף צו טרייבען. אויף די מענשען, וואָס זענען געגאַנגען זיך ווייַלען אין אַזאַ קעלט האָט מען געקוקט, ווי אויף מענשען, וועלכע געהען אויף קידוש השם...

אין די גאַסען זענען אַרומגעגאַנגען זעהר ווייניג מענשען. דערפאַר אָבער זענען די טראַמוואַיען געווען איבערפולט.

די פּאָגאָטאָוויע

פון דער קראַנקענקאַסע האָט נעכטען ערטיילט הילף אַנ׳ערך 80 פערזאָן, וועלכע האָבען אָפּגעפרוירען פערשידענע אברים.

די שטאָטישע פּאָגאָטאָוויע איז געקומען צו הילף אין 53 פאַלען.

צוליב מאַנגעל אין צופיהר איז אויך דער

יקרות געוואַקסען

ווי אויפ׳ן פראָסט: עס זענען טייערער געוואָרען — פּוטער, אייער, קאַרטאָפעל, קוילען און האָלץ. כמעט אַלע שפּייזגעוועלבער האָבען געהעכערט די פרייזען. מיט דעם ענין האָט זיך פעראינטערעסירט די שטעטישע סטאַראָסטווע, וועלכע וועט צוציהען אַלע שולדיגע אין ליכזיע צו געריכטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט.

מחמת די פרעסט איז אויך

אַ שטאַרקער גליטש

אין די גאַסען, און די פּאָליציי מאַכט פּראָטאָקאָלען די סטרוזשעס פאַר׳ן נישט בעשיטען די גליטשיגע ערטער מיט זאַמד.

* * *

היינט ווערט פאָראויסגעזעהען נאָך אַ שטאַרקער פראָסט, ביי אַ גענוג גוטען וועטער. אין דער פריה זאָל זיין אַ טיילווייזער נעבעל.

——:o:——

אַנ׳אַנשטאַלט צו פערברענען דאָס מיסט און אָפּפאַל פון שטאָט.

(—) ווי מיר דערוויסען זיך האָט דער מאַגיסטראַט בעשלאָסען אויסצובויען אַנ׳אַנשטאַלט, וואו מען וועט קענען פערברענען דאָס מיסט און אָפּפאַל פון שטאָט. אַזאַ אַנשטאַלט וועט האָבען אַ געוואַלדיגע בעדייטונג ביים בעקעמפען די אַנשטעקענדע קראַנקהייטען, ווייל ווי בעוואוסט, זענען די אומריינקייטען די סיבה פון פיל אַנשטעקענדע חולאת׳ן.

ביי די פריידענקער.

(ב) אויף דער קאָנסטיטואירענדער פערזאַמלונג פון לאָדזער פּוילישען פריידענקער־פעראיין זענען געוועהלט געוואָרען אין דער פערוואַלטונג די ה״ה: ד״ר מיעדזשינסקי, האַנעמאַן, רוטקאָווסקי, ד״ר זילבערפּוייג, קאָוואַלסקי און קוביצקי.

13,9 פּראָמיל

טויט-פאַלען אין לאָדז.

לויט די בעריכטען פון דער געזונדהייטס-אָפּטיילונג זענען אין משך פון 1928 פערנאָטירט געוואָרען 8198 טויט,פאַלען און אין יאָהר 1927—8041. די פּראָצענט-פערהעלטניש איז נישט געענדערט און מאַכט אויס 13,9 אויף טויזענד.

בעדייטענד פערקלענערט האָט זיך די צאָהל פון טויט-פאַלען פון אַנשטעקענדע קראַנקהייטען. אין 1927 איז געווען 9,3 פּראָצענט און אינ׳ם יאָהר 1928 5,6.

אַזוי ווי דער סאַניטאַרער מצב פון שטאָט ווערט געמאָסטען לויט דער צאָהל פאַלען פון אַנשטעקענדע קראַנקהייטען, איז דער אויספיהר, אַז דער סאַניטאַרער צושטאַנד אין לאָדז האָט זיך פערבעסערט.

טאָג-באַטיצען.

אַנ׳אַרט זיך אַנצווואָרימען.

דער פראָסט דערגרייכט קרוב 30 גראַד, אָבער דער מלאך-המות קוקט נישט דערויף. ער טוט זיך ווייטער זיין אַרבייט און נעהמט אַוועק אין פערלויף פון דער וואָך צעהנדליגער יודען, וועלכע מ׳מוז מקבר זיין אויפ׳ן בית-עולם, אויפ׳ן פעלד ווייט פון דער שטאָט.

איז שוין אַזאַ מנהג. אַז יעדען מת בעגלייטען עטליכע צעהנדלינג אָדער מעהר מלוים, וואָס גיבען אָפּ דעם לעצטען כבוד דעם געשטאָרבענעם. אין פערלויף פון דער וואָך קומען אַזוי-אַרום אויפ׳ן בית-עולם אַזעלכע, וואָס האָבען יאָהר-צייט און וואָס קומען סתם בעזוכען זייערע נאָהענטע פערשטאָרבענע, עטליכע טויזענד מענשען, פון וועלכע אַ העלפט, זאָלען מיר אָננעהמען, זענען פרויען, שוואַכע און קרענקליכע.

ביי די איצטיגע גרויסע פרעסט דויערט, נאַטירליך זעהר לאַנג דאָס גראָבען די קברים און די טויזענדער מענשען דורך דער וואָך, וועלכע קומען אויפ׳ן בית-עולם, נאָכדעם ווי זיי זענען שוין געגאַנגען עטליכע קילאָמעטער, קומט אויס דאָרט צו פערברענגען אַ פּאָר שעה.

וואָלט דאָס נישט געווען קיין גרויס בייז, צוליב דער מצוה פון הלוית המת אָפּצוגעבען עטליכע שעה. ס׳זענען אויך אויפ׳ן בית-עולם פערהאַן עטליכע וואַרטע-זאַלען, וואו מ׳קען זיך אָפּרוהען. אין די וואַרטע-זאַלען זענען אויך פערהאַן צו צוויי גרויסע און גוטע אויוועגס. איז אָבער די מעשה, וואָס אין די אויוועגס איז נאָך קיין איין מאָל היי-יאָהר נישט איינגעהייצט געוואָרען.

די טויזענדער מענשען, וואָס קומען אויפ׳ן בית-עולם, פריהרען די עטליכע שעה ביי דער אומגעהויערער פראָסט און ס׳איז זיך נישטאָ וואו אַהינצוטון, ס׳קומען פאָר פאַלען פון פער׳חלש׳ונג צוליב דער קעלט.

שוין זשע סטייעט נישט פון מיליאָניגען קהלה-בודזשעט איינצוהייצען אין די אויוועגס אין די וואַרטע-זאַלען אויפ׳ן בית-עולם? ס׳ווילט זיך נישט גלויבען, דאָס איז געוויס אַ פערזעהען, וועלכעס די קהלה - פערוואַלטונג דאַרף תיכף בעזייטיגען.

מיר רעכענען, אַז שוין פון היינט אָן וועט אויפ׳ן בית-עולם זיין אַנ׳אָרט, וואו זיך אָנצוואַרימען.

י.

פּאָבאָר.

צוגאַב-קאָמיסיע.

מאָרגען ביי טאָג וועט אין לאָקאַל אויף פּאָמאָרסקאַ 18, אַמטירען די צוגאַב-פּאָבאָר-קאָמיסיע.

צו דער קאָמיסיע דאַרפען זיך שטעלען די אַלע, וועלכע האָבען זיך צוליב פערשידענע סיבות נישט געשטעלט צו דער צייט און פון דעם שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט.

צוגעקומען אַרייה פּאָוויאַטען

צום לאָדזער אַרבייטסלאָזען-פאָנד.

נעכטען איז ענטגילטיג ליקווידירט געוואָרען אין קאַליש דער אַרבייטסלאָזען-פאָנד און די גאַנצע אַרבייט, וועלכע עס האָט אויסגעפיהרט ביז איצט דער קאַלישער אַרבייטסלאָזען-פאָנד ווערט איבערגעפיהרט פון קאַליש קיין לאָדז.

אַנ׳ענטשפּרעכענדער פּראָטאָקאָל אין דעם ענין איז עהרענכטען אונטערגעשריבען געוואָרען.

צו דעם לאָדזער קרייז-אַרבייטסלאָזען-פאָנד זענען צוגעקומען קאַלישער, קאָלער, קאָנינער, סלופּצקער, טורקער און ווילונער פּאָוויאַטען.

„אָרט״

זאַכאָדניאַ 43

יודישער קאַמער-טעאַטער

לייטונג: מ. בראָדערזאָן.

היינט - 1 פאָרשטעלונג: אָנהויב 9 30 אַ זייגער אָוונד

דער פּראַכטפולער 5. קאַרנאַוואַל-פּראָגראַם

א. נ. „מאַסקאַראַד״

1) אובערטור. 2) דער דייטש. 3) כשוף. 4) שאלות און תשובות. 5) דער וואַלד גזלן. 6) אַ מויד אַ צימעס. 7) אַ קרבן פון קאַרנאַוואַל. 9) דער ווייסער מאַסקאַראַד.

עס נעהמען אָנטייל: שיינע מרים, אסתר ראָזען, מאַנע פעטערמאַן, מינאַ בערן, זיסעלע גירל, לילי פערי, ש. דושיגאַן, מ. קאָן, י. רייננלאַס, י. יעראַס, ש. פריד און מ. אַלטמאַן.

טעקסטען פון שלום עליכם, מ. בראָדערזאָן און י. אַבערזשאַנעק. :—: מוזיק. קאָמפּ.: דוד בייגעלמאַן. קאָנפ.: י. ריינגלאַס. קאָסט.דעקאָר.: ד. מאַטוס און ש. בלום. ליכט-עפעקטען: י. יעראַזאַלימסקי.

די קאַסע איז אָפען טעגליך פון 6 אוו., שבת פון 1.30 ביז 5 נאָכמ. און פון 7 אָוונד.

אויב נישט קיין קויהלען — זאָל מען פערטיילען געלד,

אָבער די אָרימע בעפעלקערונג טאָר מען נישט לאָזען אויסגעהן פון קעלט

די נעכטיגע זיצונג פון דער קהלה־פערוואַלטונג.

נעכטען איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער קאָמיסיע פאַר סאָציאַלע הילף ביי דער יודישער קהלה, אויף דער זיצונג האָט געזאָלט בעטראַכט ווערען די פראַגע פון דער קויהלען־פערטיילונג פאַר דער אָרימער בעפעלקערונג. ווי בעקאַנט, האָט דער קהלה־ראַט בעשטימט צו דעם צוועק 100 טויזענד זלאָטים, די פערוואַלטונג האָט די דאָזיגע סומע רעדוצירט ביז 50 טויזענד זלאָטים.

די זיצונג האָט אַרויסגערופען אַ גרויסען אינטערעס און ס'זענען אָנוועזענד געווען כמעט אַלע מיטגלידער פון דער קהלה־פערוואַלטונג.

די זיצונג עפענט דער פאָרזיצענדער פון דער סאָציאַלער הילפס־קאָמיסיע אחז. וויצמאַן.

פּרנס מינצבערג רעפערירט די פראַגע וועגען דער קויהלען־פערטיילונג און טיילט מיט, אַז ס'איז זעהר שווער צו בעקומען קויהלען, אפילו די טראַנספּאָרטען קויהלען, וואָס געפינען זיך הינטער וועגס, קומען נישט אָן צו דעם אָרט, צו וועלכער זיי זענען בעשטימט געוואָרען, אַזוי אַז די פראַגע וועגען דער קויהלען־פערטיילונג האָט זיך איצט זעהר פערשווערט און מ'דאַרף געפינען אַן אויסוועג.

פּרנס זעלמאַנאָוויטש וויזט אָן, אַז די פערוואַלטונג האָט דורך פערשידענע תירוצים אָפּגעשלעפּט די פראַגע וועגען דער קויהלען־פערטיילונג און איצט שפּעקולירט זי ווייטער אויף אַנדערע תירוצים. דערווייל פריהרען די אָרימעלייט און קליינע קינדער געהען אויס פאַר קעלט. אין דער וועלכער צייט האָט די פערוואַלטונג געפונען פאַר דרינגענד צו קויפען אַ פּלאַץ אויף אַ מקוה פאַר קרוב 60 טויזענד זלאָטים.

פּרנס זעלמאַנאָוויטש לענט פאָר, אַז די קאָמיסיע פאַר סאָציאַלע הילף זאָל זיך אָפּזאָגען פון אַדורכפיהרען די קויהלען־אַקציע, דער בעשלוס זאָל צוריקגעשיקט ווערען אין דער קהלה־פערוואַלטונג צום רעווידירען אויף פאָלגענדען אופן: די סומע זאָל געהעכערט ווערען פון 50 אויף 100 טויזענד זלאָטים און ווייל מ'קען נישט בעקומען קיין קויהלען, זאָל די סומע ענטשפּרעכענד פערטיילט ווערען אין געלד, הגם פּרינציפּיעל, זאָגט פּרנס זעלמאַנאָוויטש, אַז ער איז געגען אַזאַ געלד־פערטיילונג, ביי וועלכער עס קומען שטענדיג פאָר מיסברויכען.

פּרנס הייצמאַן גרייפט שטאַרק אָן דעם פאָררעדנער. ער וויזט אָן, אַז די אַרבייטסלאָזע, וועלכע עס פערטיידיגט דער פּרנס זעלמאַנאָוויטש בעקומען שוין שטיצע אין מאַגיסטראַט. די שטיצע דאַרף פערטיילט ווערען נאָר אין קויהלען און דאָס אויף דער סומע פון 50 טויזענד זלאָטים, וואָס שייך די צווייטע 50 טויזענד זלאָטים, דאַרף מען זיך ווענדען צו דער מאַכט, אַז זי זאָל ערלויבען די אויסגאַבע צו מאַכען, ווייל אין דעם בעשטעטיגטען בודזשעט האָט די מאַכט ערלויבט אויף דער קויהלען־אַקציע צו פערווענדען נאָר 50 טויזענד זלאָטים. ער ווייזט ווייטער אָן, אַז פּרנס זעלמאַנאָוויטש'עס פאָרשלאָגען זענען נאָר ריין דעמאָנסטראַטיוו.

פּרנס מינצבערג זאָגט זיך אַרויס נאָר פאַר קויהלען־פערטיילונג און נישט פאַר געלד־פערטיילונג, ווייל אַנדערש וועט ער נישט זיין פעראַנטוואָרטליך פאַר דער אַדורכפיהרונג פון דער אַקציע אין פולשטענדיגער אָרדנונג, דערביי פערזיכערט דער פּרעזעס, אַז דאָסמאָל וועט זיין צום פערטיילען גוטע קויהלען און נישט, ווי דאָס איז געווען פאַר אַ יאָהרען, וואָס שייך דאָס העכערען די סומע אויף 100 טויזענד זלאָטים, זאָגט ה' מינצבערג, אַז דער פּרעזעס פון קהלה־ראַט, וועלכער שטעלט איהם שטענדיג שטיינער אין וועג, זאָל זיך בעמיהען ביי דער מאַכט צו העכערען די סומע און ער וועט מסכים זיין.

פּרנס רוס ערקלערט, אַז אויב דער פּרעזעס מינצבערג האָט נישט קיין צוטרוי בנוגע דער געלד־פערטיילונג, האָט ער ווידער נישט קיין צוטרוי צו די קויהלען־קויפערס.

פּרנס האָפּמאַן זאָגט אַז בעת דער פראָסט האַלט 30 גראַד, איז ער מעהר נישט קיין פאָרשטעהער פון פּרטי אָדער גרופּע, נאָר דער פאָרשטעהער פון אָרימעלייט, וועלכע פריהרען אין די קעלערס און די בוידעם־שטובען. ער איז שטענדיג געווען און איז אויך היינט דערפאַר, אַז מ'זאָל פערטיילען געלד אַנשטאָט קויהלען, ווייל ווען אַן אָרימאַן וואוינט ווייט, וועט איהם דאָס איבערפיהרען די קויהלען קאָסטען טייערער, ווי די קויהלען זענען ווערט. איבעריגענס, ווען דער אָרימאַן וועט נישט קענען בעקומען קיין קויהלען, וועט ער זיך קויפען אַ פּאָר פונט האָלץ אַנצוואַרימען אביסעל וואַסער פאַר די קינדער, אָדער קויפען אַ פּאָר פונט קאַרטאָפעל.

אויב ס'האַנדעלט זיך וועגען דעם מאָטיוו, אַז קויהלען קען די קהלה בעקומען אָהן געלד מוז ער אויך אָפּגעוואָרפען ווערען, ווייל אויב די קהלה־פערוואַלטונג האָט געהאַט 45 טויזענד זלאָטים מזומן צו בעצאָהלען פאַר אַ פּלאַץ אויף אַ מקוה, מוז זי אויך האָבען מזומן געלד אויף דער אונטערשטיצונגס אַקציע. אַ פּלאַץ אויף אַ מקוה איז נישט קיין פּקוח נפש, און די היינטיגע פראָסט און עלענד זענען יאָ פּקוח נפש. דעריבער דאַרף פאָרקומען אַ געלד־פערטיילונג און דער אָרימאַן וועט זיך שוין אַן עצה געבען. דער מאָטיוו וועגען מיסברויכען איז אויך נישט קיין ערנסטער, ווייל אויב מ'קען מאַכען מיסברויכען ביי געלד־פערטיילונג, קען דאָס זעלבע אויך פאָרקומען מיט קויהלען.

— די פראַגע, זאָגט פּרנס האָפּמאַן, מוז היינט ערלעדיגט ווערען, אויב נישט וויל ער מעהר נישט טראָגען אויף זיך די פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר דער אַקציע און ער וועט נישט אַנטיילנעהמען אויף די ווייטערדיגע זיצונגען. קויהלען אָדער געלד־פערטיילונג, דער ענין מוז אָבער ערלעדיגט ווערען.

לסוף ווערט בעשלאָסען, אַז אין פערלויף פון 3 טעג זאָל ערלעדיגט ווערען די קויהלען־אַקציע, אויב נישט — זאָל מען פערטיילען געלד.

די טעכנישע זייט פון דער פערטיילונג זאָל פאָרקומען אויף דעם אופן, אַז יעדער פעראיין זאָל בעקומען אַ געוויסען סכום קויהלען אָדער ענטשפּרעכענד געלד פאַר זיינע נויטבעדערפטיגע מיטגלידער. די אָרימעלייט בעקומען פון 1 ביז 2 קערץ קויהלען, וויפיעל דעם ווערט פון דעם אין געלד. יעדע פעראיין שטעלט צונויף אַ רשימה פון די מענשען, וועלכע האָבען בעקומען די אונטערשטיצונג. יעדער פעראיין מעלדעט, ווען ער פיהרט אַדורך די פערטיילונג, כדי עס זאָל קענען אָנוועזענד זיין אַ מיטגליד פון דער פערוואַלטונג.

* * *

באַלד נאָך דער זיצונג פון דער קאָמיסיע פאַר סאָציאַלער הילף, האָבען 4 פּרנסים: האָפּמאַן, רוס, ציטרינאָווסקי און זעלמאַנאָוויטש אַריינגעטראָגען צום פּרעזעס אַ פאָרשלאַג, צונויפצורופען אַ דרינגענדע זיצונג פון דער פערוואַלטונג, כדי צו רעווידירען דעם בעשלוס וועגען קויהלען־פערטיילונג און צו ענדערען איהם אויף געלד־פערטיילונג און צו העכערען די סומע אויף 50 טויזענד זל.

פּרעסע־קאָנפערענץ ביי'ם פּרעזעס פון שטאָט־ראַט.

צוזאַמענאַרבייט פון שטאָט־ראַט מיט דער פּרעסע. — 10־יעהריגע עקזיסטענץ פון דער לאָדזשער זעלבסטפערוואַלטונג. — בודזשעט אויפ'ן יאָהר 1929/30.

(—) די פינאַנץ־ און בודזשעט־קאָמיסיע האָט שוין פערענדיגט איהר אַרבייט און האָט שוין אָנגענומען דעם שטעטישען בודזשעט פאַר'ן יאָהר 1929־30 אין דער דריטער לעזונג. די בודזשעט־דעבאַטען אויפ'ן פּלענום פון שטאָט־ראַט הייבען זיך שוין אָן די וואָך. צוליב דעם האָט דער פּרעזעס פון שטאָט־ראַט אינזש. האָלצגרעבער צוזאַמענגערופען אַ קאָנפערענץ מיט די פּרעסע־פאָרשטעהער, כדי זיי צו אינפאָרמירען וועגען די איינצעלהייטען פון בודזשעט, ווי אויך צוצוגרייטען אויך אויף ווייטער אַ האַרמאָנישע צוזאַמענאַרבייט פון שטאָט־ראַט מיט דער פּרעסע.

דער פּרעזעס האָט זעהר ריכטיג אָנגעוויזען, אַז דער זיצונגס־זאַל פון שטאָט־ראַט בכלל און די אַקוסטיק בפרט איז אַזאַ פאַטאַלע, אַז ס'מאַכט זעהר שווער פאַר די פּרעסע־פאָרשטעהער צו הערען און איבערצוגעבען גענוי אַלץ, וואָס ווערט גערעדט אין שטאָט־ראַט. צוליב דעם טאַקע קומען פאָר טעותים, און די בעריכטען פון די שטאָט־ראַט־זיצונגען זענען נישט קיין גאַנץ גענויע. דער פּרעזעס האָט דעריבער פאָרגעלעגט, אַז צוזאַמען מיט דעם קלוב פון די בעריכטס־אָפּגעבער פון שטאָט־ראַט זאָל געשאַפען ווערען אַ מאָדוס ווי אַזוי צו בעזייטיגען אַלע חסרונות.

דאַן האָט דער פּרעזעס אינזש. האָלצגרעבער אינפאָרמירט די אָנוועזענדע, אַז אין דער ערשטער העלפט אַפּריל וועט אין לאָדז געפייערט ווערען די 10־יעהריגע עקזיסטענץ פון דער לאָדזשער זעלבסטפערוואַלטונג פאַר דער צייט פון דער פּוילישער אומאָפּהענגיגקייט. דער דאָזיגער מאָמענט וועט דורך דער שטאָט פייערליך בעטאָנט ווערען. קודם כל ווערט צוגעגרייט אַ גרויסע אויסגאַבע, אין וועלכער עס ווערט געשילדערט דאָס לאָדזשער זעלבסטפערוואַלטונגס־לעבען אין פערלויף פון די פערגאַנגענע 10 יאָהר. צום רעדאַקציע־קאָמיטעט פון דער דאָזיגער אויסגאַבע געהערען די ה״ה: פּרעזעס אינזש. האָלצגרעבער, פּרעזידענט זשעמיענצקי, וויצע־פּרעזידענט ווילינסקי, דיר. רונדא, רעד. רוזינסקי, ה' ראַסעט, ה' קאַזשימיערטשאַק און ה' קאַלינאָווסקי.

ס'וועט אויך פאָרקומען אַ פייערליכע זיצונג פון שטאָט־ראַט, אויף וועלכער עס וועלען אָנגענומען ווערען ענטשפּרעכענדע בעשלוסען וועגען פעראייביגען די וויכטיגע דאַטע אין לעבען פון דער לאָדזשער שטאָט־פערוואַלטונג, און ס'וועלען אויסגעצייכענט ווערען די ראַטמענער, וועלכע געפינען זיך אין שטאָט־ראַט אין פערלויף פון די גאַנצע 10 יאָהר.

ס'וועט אויך פאָרקומען אַ גרויסער ראַוט, צו וועלכען עס וועלען איינגעלאַדען ווערען די פאָרשטעהער פון דער מאַכט, געזעלשאַפטליכע און פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען.

נאָכדעם האָט דער פּרעזעס געגעבען ערקלערונגען וועגען בודזשעט. די בודזשעט־זיצונגען וועלען פאָרקומען דעם 13, 14, 19, 20, 21, 26, 27 און 28 פעברואַר און אין דער צייט, רעכענט מען, וועט דער בודזשעט פערטיג ווערען, ווערט צוגעשטעלט ווערען דער מאַכט און פון 1. אַפּריל וועט די שטאָט קענען אַרבייטען מיט אַ נאָרמאַלען בודזשעט.

די הכנסות אין בודזשעט פאַר'ן יאָהר 1929־30 בעטרעפען: געוועהנליך 30,784,878 זל. אויסערגעוועהנליכע — 23,828,254 זל. צוזאַמען 54,613,132 זלאָטים.

הוצאות — געוועהנליכע 29,448,132; אויסערגעוועהנליכע 25,165,000 — צוזאַמען 54,613,132 זלאָטים.

דער בודזשעט פון די שטאָטישע אונטערנעהמונגען און די הכנסות און הוצאות בעטרעפען 12,398,351 זל.

נייע הכנסה־פּאָזיציעס אין בודזשעט זענען פער האַז פון דעם אַנטייל פון דער שטאָט אין דער טראַמוואַי־געזעלשאַפט און דער עלעקטראָווניע, אין שחט־הויז און פון האָנאָראַר פאַר די מיטגלידער פון מאַגיסטראַט און די אויפזיכטס־ראַטען פון די אינסטיטוציעס פון עפענטליכען געברויך. די דאָזיגע האָנאָראַרען, וואָס בעטרעפען 130 טויזענד זלאָטים האָבען די מיטגלידער פון די פריהערדיגע מאַגיסטראַטען געקומען פאַר זיך, איצט געהען זיי אַריבער אין רשות פון שטאָט.

געריכטס־לאַווניקעס פון צענטראַלען סוחרים־פעראיין.

פון צענטראַלען סוחרים־ און פאַבריקאַנטען־פעראיין (פּיעטריקאָווער 10) זענען בעשטימט געוואָרען אַלס לאַווניקעס אין די אַרבייטס־געריכטען די ה״ה י. מאַרגוליס און י. דעגענשטיין, אין קרייז־געריכט — ד״ר י. ראָזענבלאַט.

שווינדזוכט

צווישען די קינדער אין לאָדז.

(ב) פון 46 טויזענד קינדער, וועלכע זענען אין לאָדז דורך דאָקטוירים אונטערזוכט געוואָרען, זענען 20 טויזענד אָנגעגריפען מיט שווינדזוכט.

די ציפערן רעדען אַליין פאַר זיך. אונזער שטאָט איז אין דער הינזיכט אין אַ געפעהרליכער לאַגע: דאָס יונגוואַרג וועלקט אויף אונזערע אויגען. מען דאַרף דאָס נעהמען אין אַכט, און יעדער מיט וואָס ער קען, דאַרף מיטהעלפען צו בעקעמפען די שרעקליכע קראַנקהייט.

פון פאָלקס־אוניווערזיטעט

ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

מאָרגען, דינסטאָג, ד. 12 ד. ח. 8.30 אָוונט קומט פאָר אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אַ פאָרלעזונג פון דיר. א. פּערלמאַן וועגען יודישע מוזיק.

קאָמוניקאַט.

כדי אויסצוגלייכען די אינערליכע רייבונגען, וואָס זענען ענטשטאַנען צווישען די מיטגלידער פון „אררט"־אַנסאַמבל און כדי צו שאַפען די געהעריגע יסודות פאַר דער ווייטערדיגער געזונדער ענטוויקלונג פון „אררט" — האָט זיך געבילדעט אַ געזעלשאַפטליכער קאָמיטעט.

אין קאָמיטעט, וועלכער בעזיצט דאָס רעכט פון קאָאָפּטאַציע, געהען אַריין די ה״ה: ד״ר וו. פאָלעק, רעד. י. קאַהאַן, רעד. לאַזאַר פוקס, ש. עדעלמאַן, ק. קאַבאַקער און ד״ר י. מאַנדעלבוים.

דער קאָמיטעט איז שוין צוגעטרעטען צו דער אַרבייט.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט־דיזשורען.

וו. וואָיטיצקי, (נאַפּיורקאָווסקי 27), דאַניעלעווסקי (פּיעטריקאָווער 127), אילניצקי און צימער (וואָלטשאַנסקאַ 37), י. האַרטמאַן (מלינאַרסקאַ 1) י. קאַהאַנע (אַלעקסאַנדראָווסקאַ 120).

אַרעסטירט אַ שווינדלערין.

אין איינעם פון די לאָדזער האָטעלען האָט די פּאָליציי עהרגעכטען אַרעסטירט די 23־יעהריגע העלענאַ מאַליניש וועל העלענאַ דאָמבראָווסקאַ. די אַרעסטירטע איז שוין צעהן מאָל געווען בעשטראָפט פאַר פערשידענע שווינדלערייען.

שומרי שבת „בניחותא".

(קליינער פעליעטאָן).

— איהר ווייסט אודאי נישט וואָס דאָס איז בניחותא?

וועל איך אייך זאָגען:

בניחותא איז דער געגענזאַץ, דער היפך פון בתמיה.

איצט ווייסט איהר אודאי נישט וואָס דאָס איז אַזוינס בתמיה?

וועל איך אייך ווידער זאָגען:

„בתמיה" איז דער היפך פון „בניחותא",

נו איצט ווייסט איהר שוין די בעדייטונג פון די ביידע ווערטער? מיר דאַכט אַז נישט, וועל איך אייך דאָס דייטליכער ערקלערען:

„בתמיה" איז די בעדייטונג פון אַ פראַגע־צייכען (?) און „בניחותא" איז די בעדייטונג פון אַן אויסרופונגס־צייכען (!)

מ'קען אַמאָל שרייבען איין און די זעלביגע פראַזע און זי קריגט אַ בעדייטונג לויט'ן צייכען, וואָס מ'שטעלט דערביי. למשל:

— מ'מעג גנב'ענען?

— מ'מעג גנב'ענען!

אָט האָט איהר די זעלביגע פראַזע מיט צוויי בעדייטונגען.

איצט אַז איהר ווייסט שוין די בעדייטונג פון די צוויי ווערטער, וועל איך אייך ערקלערען וועגען וואָס עס האַנדעלט זיך.

די טעג האָב איך געזעהן אַ מודעה אין אַ וואַרשעווער צייטונג מיט אַ איבערשריפט „שומרי שבת בניחותא" דאַרף מען שוין אַליין פערשטיין, אַז ס'איז דאָ נאָך אַ חברה מיט'ן נאָמען „שומרי שבת בתמיה". און די חברה „בניחותא" גיט אויפ'ן אָרט אַן ערקלערונג וועגען איהר פּראָגראַם, און זי זאָגט: „אונזער חברה וועט נישט געהן זוכען קיין מחללי שבת'ניקעס און זיי שטערען פון דער אַרבייט, נאָר זי וועט זעהן צו פערהיטען און אויפפּאַסען, אַז קיינער זאָל לכתחילה נישט געשטרויכעלט ווערען מיט דער עבירה.

עס זעהט אויס, אַזוי, למשל, ווי איהר זאָלט אַריינקומען צו אַ געזונדען מענשען און צו איהם זאָגען: — איך בין געקומען אייך מבקר חולה זיין. אַי וואָס, יענער וועט זאָגען: איך בין דאָך גאָר געזונד? דאָס מאַכט נישט אויס. — וועט איהר איהם ענטפערען — איהר קאָנט דאָך אָבער קראַנק ווערען...

איך זעה אויף אייער פּנים, אַז איהר פערשטעהט נאָך אַלץ נישט, וואָס פאַר אַ סמיכות הפּרשה האָט „שומרי שבת" מיט „בניחותא".

וועל איך אייך איצט שוין גאָר גוט ערקלערען און טאַקע מיט אַ בניחותא..

— מ'זוכט גבאות!

— מ'זוכט בענקלעך!

הלמאי קען זיין חולים'ס אַלערליי ווי „לינת החולים", „ביקור חולים", „תומכי חולים" קען אויך „שומרי שבת" אויך זיין אַלערליי... און הלואי זאָל איך ליגען זאָגען: עס קען מיט דער צייט ווערען אַזוי פיל שומרי שבת'ניקעס, אַז עס וועט פשוט נישט בלייבען ווער עס זאָל מחלל שבת זיין...

לכן, איז עס ווי געזאָגט.

ס'איז נישט מעהר, ווי אַ בענקעל־זוכעריי און אַז מ'זוכט — געפינט מען גאַנץ אָפט „בתמיה", און זעהר זעלטען — „בניהותא".

שר של אש.

—:o:—

שרפות.

פרייטאָג אין דער פריה האָט אויסגעבראָכען אַ שרפה אין דער שפּינערייי פון שפּייצעלט אויף קאָפּערניקאַ 53.

אַ דאַנק דער ענערגישער אַקציע פון דער צווייטער פייערלעשער אָפּטיילונג האָט זיך איינגעגעבען אין משך פון אַ שעה צייט די שרפה אָפּצולעשען.

(ח) נעכטען האָבען זיך אין דער קאַנצעלאַריע פון שווייצערס גימנאַזיום אויף פּאָמאָרסקע 46 אָנגעצונדען פערשידענע פּאַפּירען, און דאָס פייער האָט זיך מיט אַ שנעלקייט אַריבערגעוואָרפען אויף מעבעל. די אַרויסגערופענע פייערלעשער האָבען אין משך פון אַ האַלבער שעה איינגעלאָשען דאָס פייער.

Dr. med.
J. MANDELBAUM
Zawadzka 16a, tel. 27-52
ספּעציאַליסט פאַר אינערליכע און נערווען־קראַנקהייטען.
צוריקגעקעהרט.
נעהמט אָן טעגליך פון 5 ביז 7 אָוונט.

ווי זעהט היינט אויס דובראוונע.

דאָס בערירהמטע טלית= און תפילין=שטעדטעל.

אין ניו־יאָרקער „פאָרווערטס“ געפינען מיר אַן אינטערעסאַנטען שמועס, וואָס אַ מיטאַרבייטער פון דער צייטונג האָט געהאַט מיט דעם אָנגעזע־הענעם יודישען אַרבייטער־טוער מ. קאַרפּ, וועל־כער וואוינט שוין לאַנג אין אַמעריקע און איז נאָר וואָס צוריקגעקומען פון זיין געבורטס־שטעטעל דובראָוונע, וואוהין ער איז געפאָהרען זיך זעהען מיט זיין פאַמיליע.

דובראָוונע איז געווען די שטאָט פון דער טליתים־פאַבריק פון תפילין און מזוזות.

די טליתים־פאַבריק האָט זיך שוין אָפּגע־שטעלט לאַנג, נאָך פון די צייטען פון קריג. די יק״א (די יודישע קאָלאָניזאַציאָנס־געזעלשאַפט) האָט פון דער טליתים־פאַבריק געמאַכט אַ פאַבריק פון זיי־דענס.

דורך דער צייט פון דער רעוואָלוציע און פון באָלשעוויזם איז די זיידען־פאַבריק אָפּגעשטעלט געוואָרען.

איצטער איז די פאַבריק אָפען און מענשען אַרבייטען. די פאַבריק האָט געמאַכט, אַז דובראָוו־נע איז פון די גליקליכערע יודישע קליינע שטעט אין רוסלאַנד און ה׳ קאַרפּ האָט אין דובראָוונע געזעהען אַ שטיל, אָרים אָבער גאַנץ רוהיג לעבען.

אָט זענען אייניגע פון די פראַגע אויף וועל־כע קאַרפּ האָט געענטפערט:

— ווי לעבט דער ארבייטער אין דובראָוונע?

— אַז מען פערגלייכט נישט מיט דעם לעבען מיט אַמעריקע, לעבט ער אַ גאַנץ נישקשה׳דיג אָרים לעבען. מיט זיין געהאַלט אין פאַבריק קומט ער אוים לויט ווי דאָס לעבען איז דאָרטען, וואו מען פאָדערט נישט קיין שעהנע קליידער, קיין צו גוטע וואוינונגען און אַנדערע טייערע זאַכען, צו וואָס מען איז אין אַמעריקע צוגעוואוינט.

— ווי לעבט דער קרעמער?

— נישטאָ קיין קרעמער. אין גאַנץ דובראָוונע זענען פערבליבען צוויי קרעמלעך. די קאָאָפּעראַ־טיווע געשעפטען פערקויפען אַלעס, און קיין פּריי־וואַטע קראָמען קאָנען נישט עקזיסטירען. ווען די קאָאָפּעראַטיווע געשעפטען וואָלטען געהאַט פאַר אַ־לעמען סחורה, וואָלט געווען גוט.

— ווי לעבט דער אַלטער דור?

— אויף דעם אַלטען דור קוקט מען זיך נישט אום איצט אין רוסלאַנד. דער אַלטער דור איז אָהן אַ ווערט. אין רוסלאַנד איז דער יונגער דור די הויפּטזאַך.

— אָבער דאָך, וואָס, אַ שטייגער, טוט אייער פאָטער?

— מיין פאָטער לעבט פון דעם, וואָס די קינ־דער שיקען איהם פון אַמעריקע.

— וואָס טוט ער?

— ער גערט אין שוהל דאַווענען.

— געהען יודען דאַווענען אין שוהל?

— יאָ. די יודען געהען אין שוהל און דאַווע־נען, אָבער די קינדער געהען שוין נישט מיט זייערע טאַטעס אין שוהל אַריין,

— פאַרוואָס?

— פאַרוואָס, ווייס איך אַליין נישט.

איך האָב געזעהען דייטליך, אַז קאַרפּ האָט זיך געשעהמט פאַר די דובראָוונער יוגנעליים אַריינ־צוגעהן אין שוהל, ער האָט מיר אויך דערביי געזאָגט:

— איהר פערשטעהט, אין אַ שטעטעל אין סאָוויעט־רוסלאַנד מישען זיך נישט די מאָדערנע מענשען מיט די שוהל־יודען, אַ קאָמוניסט ווערט אויסגעשלאָסען פון דער פאַרטיי פאַר מל־וויין אַ קינד.

— ווי קוקט אייער אַלטער טאַטע אויף די קאָ־מוניסטען?

— מיין אַלטער טאַטע, ווי אַלע אַלטע טאַטעס זענען ווייט, ווייט אַנדערש געוואָרען אין זייערע מיינונגען בכלל. עס איז געוואָרען אַ נעווהנ־ליכע זאַך אין רוסלאַנד. אַז די אַלטע ליגען זיך אין זייער בית־המדרש־ווינקעל און די יוגענד איז אין דעם קאָמוניסטישען קלוב. די אַלטע פרומע יודען האָבען איבער־געלעבט אַזוי פיל שרעק און צרות פון אַרמעען, באַנדעס, דאָס זיי קוקען אויף די באָלשעוויקעס ווי אויף די בעשיצער פון זייערע לעבענס. אין די קאָמוניסטען זענען נאַטיאָנאַ מענ־שען? זעהען זיי האָך אָבער יודען, יודען זענען זיי דאָך: יודישע נאַטשאַלניקעס, יודישע אָנגעשטעל־טע אין די רעגירונגס־קאַנצעלאַריעס.

— וואָס און ווי לערנען יודישע קינדער?

— וואו נישט וואו איז דאָ אַ פרומער יודי־שער טאַטע, וואָס לערענט, אָדער אַ מלמד לערנט יודישקייט. אָבער די קינדער נעהמען זיך נישט צו דעם דאָזיגען אַלטמאָדישען לערנען. עס זענען דאָ אין שטאָט צוויי עפענטליכע שולען, אַ ווייס־רוסישע און אַ יודישע. דובראָוונע בעלאַנגט איצטער צו מינסק, צו ווייס־רוסלאַנד, און אין ווייס־רוסלאַנד איז שטאַרק אין דער מאָדע די ווייס־רוסישע שפראַך. אין דער ווייס־רוסישער שו־לע געהען קריסטליכע און יודישע קינדער און אין דער ריין־יודישער (קאָמוניסטישער) שולע געהען בלויז יודישע קינדער. די ווייס־רוסישע שולע האָט דריי מאָל אַזוי־פיל קינדער ווי די יודישע.

— מאַכט מען נאָך־וואו אַ טלית אין דובראָוונע?

— ניין, נישטאָ לאַנג קיין סימן פון דעם. אַ־מאָל קען מען נאָך אפשר זעהען ווי אַ יוד פערריכט אַ פּאָר תפילין.

דער פאָטער, מוטער און ברודער האָבען זיך געהאָנגען—הענגט ער זיך אויך.

ווילנא.

אין דאָרף דודניא האָט געמאַכט אַ שווערען רושם דער פאַקט, דאָס אין דער דאָרטיגער משפּחה שווער איז שוין פאַר די לעצטע אַנדערהאַלבען יאָהר פאָרגעקומען דעם 4־טער זעלבסטמאָרד, צווישען די מיטגלידער פון דער משפּחה.

מיט אַנדערהאַלבען יאָהר צוריק האָט זיך גע־האָנגען דער פאָטער פון דער משפּחה יאַן שווער. אין אַ קורצער צייט אַרום איז בעגאַנגען זעלבסט־מאָרד דורך הענגען זיך, די מוטער יעווא שווער, דאָ נישט לאַנג איז אויך בעגאַנגען זעלבסטמאָרד ווייער זוהן באַרים אויך דורך הענגען זיך, די סיבות פון אַלע זעלבסטמאָרדען זענען פאָלגענדע:

דער פאָטער האָט זיך געהאָנגען צוליב אַ קריג מיט דער מוטער. די סיבה פון דער מוטערס זעלבסט מאָרד איז נישט קלאָהר, און דער ברודער צוליב אַ ראָמאַנטישע סיבה.

די טעג איז אין שטאַל פון דער משפּחה שווער געפונען געוואָרען דער טויטער קערפּער פון לעצ־טען ברודער מ. שווער, ער האָט זיך געהאָנגען אויף לייצעס, פון וועלכע ער האָט געמאַכט אַ פּעטליע.

דער טויטער קערפּער איז איבערגעלאָזט גע־וואָרען אויף אָנ׳אָרט אונטער אַ פּאָליצייאישער שמירה.

די סיבה פון מאַציעי שווער׳ס זעלבסטמאָרד איז אַן איבערייך מיט דער פרוי.

דער זעלבסטמערדער איז אַלט געווען 25 יאָהר און האָט איבערגעלאָזט אַן אַלמנה מיט פיר קליינע קינדערלעך.

דער טראַגישער גורל פון זעלבסטמאָרדען, וואָס הענגט איבער דער משפּחה האָט צווישען די אַ־רומיגע איינוואוינער געמאַכט אַ שווערען רושם.

Dr. H. WOLKOWYSKI
זעגעלניאַנא 25, טעל. 26-87
ספּעציעל ארצט פאַר הויט און ווענע־רישע קראַנקהייטען. מענער־שוועכע. אַלע ארט אַנשליזען, בעהאַנד־לונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.
עמט אָן פון 8—10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אָוו.

פּראָצעס פון אַן אַריסטאָ-קראַטישען יונגערמאַן

פאַר מאַכען אַנ׳אַבאָרט זיין געליבטער

פּאַריז.

אין ליסאָוש האָט זיך אָנגעהויבען אַ פּראָצעס וואָס רופט אַרויס אַן׳אַלגעמיינעם אינטערעס און וואָס האָט אין זיין צייט שטאַרק אויפגערודערט די לייַדענשאַפטען אין דער פּראָווינץ — און אַפילו אין פּאַריז.

די אַפערע האָט זיך אָנגעהויבען מיט דריי חדשים צוריק. דער יונגער גראַף דע לאַ בעס, פון זעהר אַ אַריסטאָקראַטישער משפּחה איז בעשול־דיגט געוואָרען אין מאַכען אַנ׳אַבאָרט זיינער אַ גע־ליבטער. דער יונגער זשערמען טרופעל. דער גראַף איז געווען מיט איהר אין נאָהענטע בעציהונגען אַ לענגערע צייט און ווען ער האָט זיך דערוואוסט, יונגען דעם, אַז זי דאַרף ווערען אַ מוטער, האָט ער זי אָפּגעפיהרט אין פּאַריז און דאָ האָט אַ פּאַר־ריזער אַקושערקע, אַ געוויסע אַרריען ריוויער גע־מאַכט דעם מיידעל אַנ׳אַבאָרט. די גאַנצע מעשה וואָלט געבליבען בסוד, ווען נישט אַ אַנאָנימער בריף, וואָס די פּאָליציי האָט בעקומען, ווען דער גראַף האָט זיך צוריקגעקעהרט פון פּאַריז. הערצו נאָך איז עס געווען אין דערוועלבער צייט, ווען גאַנץ פראַנקרייך איז געווען אונטערן איינדרוק פון דעם שרעקליכען פערברעכען, פון אַנ׳אַנדער אַריסטאָ־קראַט גראַף דע רייסאַק, וועלכער האָט געטויטעט אַ קינד פון זיינער אַ געליבטער, אַ פּשוט׳ע דינסט מיידעל און איז דערפאַר פערמשפּט געוואָרען צו צעהן יאָהר קאַטאָרגע.

דאָס אַלץ האָט געבראַכט דערצו, אַז פון דער מעשה מיט דעם גראַף דע לאַ בעס איז אַרויסגע־קומען אַ גרויסער סקאַנדאַל. מען האָט אַרעס־טירט דעם גראַף, זיין געליבטע און די אַקושערקע. שפּעטער האָט דער אויספאָרשונגס־ריכטער זיי צייטווייליג בעפרייט.

Dr. med. STUPEL
.12 Szkolna 12.
ספּעציעליסט פאַר הויט־, האָר און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוועכע, ליכט־ און ראַדיום, רענטגען־שטראַהלען, קוואַרץ־ליכט, עלעקטראָ־טעראַפּיע.
נעהמט אָן פון 6 ביז 9 אין אָוונט.

Dr. N. TRACHTENHERC
אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען
נאַרוטאָוויטשאַ 11, טעל. 16-33
נעהמט אָן פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג.

אונטער׳ן מעסער.

ערפאַהרונגען פון אָפּעראַציעס.

קומט אימיצען חלילה אוים צו געהן אונטער׳ן מעסער, איז ער, אָדער זי, פרום, זאָגט מען וידוי, און אויב מען איז פריינעזאָנע, געזעגענט מען זיך גלאַט מיט׳ן לעבען.

איז אַנ׳אָפּעראַציע טאַקע אַזוי געפעהרליך היינ־טיגע צייטען? זאָגען איהר רעדט מיט דאָקטוירים, לאַכען זיי זיך אוים פון דעם. זיי ערקלערען אייך, אַז אַנ׳אָפּעראַציע היינט צו טאָג ביי אַלע נייע ער־פינדונגען איז אַבסאָלוט נישט געפעהרליך און אַז דער פּראָצענט, וואָס שטאַרבט אונטער׳ן מעסער, איז אַ גאַנץ קליינער.

אַ פרוי דאָקטאָר דערצעהלט, אַז זי האָט בע־זוכט איהרע אַ פריינדין, אַ פּראָפעסאָר׳ס אַ פרוי, וועלכע איז מיט אַ פּאָר טעג פאַר דעם דורכגעגאַנגען אַנ׳אָפּעראַציע.

„די קראַנקע האָט זיך מיט מיר שטאַרק דער־פרעהט“, דערצעהלט די דאָקטאָרין, „און נישט אַזוי מיט דעם פאַקט, וואָס אַ פריינט איז געקומען צו איהר, נאָר ווייל דער קראַנקער האָט זיך געוואָלט וויסען זאַכען, וואָס האָבען זי שטאַרק אינטערעסירט.

„איך בעט אייך, זאָגט מיר, ווירבאַלד, אַז די וואונד מיינע איז אַ קליינע, ווי זיי זאָגען מיר, טאָ פאַרוואָס האָבען זיי מיר ראַזירט, גערייבען און געסקראָבעט פון קאָפּ ביז די פיס?“ האָט די קראַנקע געפרעגט, אַז איך, איהר פריינדין, זאָל איהר ערקלערען, „פאַרוואָס האָבען זיי מיר געמאַ־טערט מיט׳ן גיסען אַלקאָהאָל, עטער אויף אַ גרויסען טייל פון מיין לייב, וואָס איז געווען צוריבען ביז בלוט פון זייער צוגרייטען מיר און צוליב זייער גאָלען מיך מיט אַ שטומפיגען ראַזיר־מעסער?“

„און איך האָב איהר אויף דעם געענטפערט, אַז ווען דער דאָקטאָר בעשטימט אַפּריהער, אַז ער וועט דאַרפען עפענען נאָר אַ קליין אָרט, איז ער אָבער נישט זיכער, אַז איהם וועט נישט אויסקומען צו עפענען אויך אַנ׳אַנדער פלאַץ. אָפּטמאָל טרעפט, אַז ווען מע עפענט אונזערע קערפּערס און מען קוקט אַריין אינעווייניג, מוז מען עפענען נאָך אַנ־אָרט, כדי אַרויסצושניידען עפּעס, וואָס איז נישט נויטיג, אָבער וואָס קען ווערען געפעהרליך אין אַ צייט אַרום. צוליב דעם מוז מען צוגרייטען דעם גאַנצען קערפּער, און דערפאַר גאָלט מען און מען גיסט אַלקאָהאָל, עטער און אַנדערע זאַכען, ווייל מען מוז פערהיטען, אַז די הערלעך, מיט וועלכע עס איז בעדעקט אונזער קערפּער, זאָלען נישט פער־סמ׳ען אונזער בלוט. ווייל עס איז גענוג, אַז דער קלענסטער טיילכעל פון שמוץ זאָל אַריינפאַלען אין אונזער בלוט און אונז אָנמאַכען צרות.

„און עס איז נישט גענוג וואָס מען גאָלט, מען וואַשט און מען סקראָבעט אונזער לייב איידער מען ברענגט אונז צום אָפּעראַציאָנס־טיש, נאָר ווען מיר ליגען שוין אויפ׳ן טיש, בעגיסט מען דעם אָרט, וואו דאָס מעסער וועט דאַרפען אַ שניט טוּן, מיט יאָד, אַלץ כדי צו פערהיטען פון פערגיפטונג.

„די קראַנקע האָט צופרידען אַ שאָקעל געטאָן מיט׳ן קאָפּ. זי האָט עס פערשטאַנען און צוגע־שטימט, אַז דאָס איז נויטיג.

„אָבער פאַרוואָס האָט מען מיך אויסגעהונגערט איידער מען האָט מיר געמאַכט די אָפּעראַציע? איך בין דאָן שיער געשטאָרבען פאַר הונגער“, האָט זי געזאָגט.

„דאָס איז“, האָט די דאָקטאָרקע ערקלערט, „צוליב׳ן עטער. דער עטער מאַכט, אַז מאַגנע זאָלען פיהלען נישט גוט, אַז זיי זאָלען אויסברעכען וואָס זיי האָבען געגעסען, און ווען אַ מענש איז נאָך אַנ־אָפּעראַציע, איז דאָס ברעכען שעדליך. די וואונד קאָן זיך עפענען פון דעם, און מען מוז עס פערהיטען. דערפאַר גיט מען נישט דעם פּאַציענט עסען אַ קורצע צייט פאַר דער אָפּעראַציע, כדי דער מאָגען זאָל זיין ליידיג“.

„אויב איך בין געווען פערהיט פון ברעכען און פון פערגיפטעט צו ווערען, ט אַצוליב וואָס האָט מען מיר געגעבען אַנ׳איינשפּריצונג אונטער׳ן הויט, און פון וואָס איז דאָס בעשטאַנען?“ האָט די קראַנקע געפרעגט.

„פון אַ קליינער דאָזע מאָרפין, דאָס איז כדי צו בערוהיגען דעם פּאַציענט, אַז ער זאָל נישט אויפ־רעגען, אַז ער זאָל זיך נישט אָנפאַנגען ווערגען פאַר שרעק. דאָס ווערט געטאָן, אַז דער פּאַציענט זאָל אָטעמען רעגעלמעסיג און אַז מען זאָל איהם קאָנען געבען דעם עטער אומגעשטערט“.

„עס איז אמת, איך בין טאַקע געווען וועהר רוהיג אין דער צייט פון דער אָפּעראַציע, און איך האָב געזעהן ווי דער דאָקטאָר, וואָס האָט מיך אָפּערירט, האָט פריהער זיך געוואַשען די הענט. ער האָט זיי גערייבען מיט עפּעס, כאָטש ער האָט נאָכדעם אָנגעטאָן גומענע הענטשקעס. איך פער־שטעה נישט צוליב וואָס ער האָט בעדאַרפט די גאַנצע צערעמאָניע. אויב די הענט זענען ביי איהם געווען ריין, טאָ צוליב וואָס האָט ער בעדאַרפט די הענטשקעס? און אויב יאָ הענטשקעס, איז צוליב וואָס דאָס וואַשען? איך האָב דאָן פאַר דער אָפּע־ראַציע עס נישט פערשטאַנען“.

„דער ענטפער איז, אַז דער דאָקטאָר האָט שטאַרק מורא, דאָס ער זאָל נישט פעראורזאַכען אַ פערגיפטונג ביי קראַנקען דורך די הענט זיינע, דערפאַר טוט ער אָן הענטשקעס. עס קאָן זיך מאַכען, דאָס אין דער צייט פון דער אָפּעראַציע זאָל זיך די הענטשקע איינרייסען אָדער פּלאַצען און דאַן וואָלט די הויט פון דעם דאָקטאָר׳ס האַנט געקומען אין בעריהרונג מיט דער וואונד פון דעם פּאַציענט, מוז ער דערפאַר וואַשען די הענט, אַזוי, דאָס קיין שטויבעלע זאָל אויף דעם נישט זיין, און נעקומען צו דעם געדאַנק, אַז די הענט פון דעם דאָקטאָר קאָנען זיין די אורזאַך פון דעם קראַנקענ׳ס סוף, איז מען מיט אַ יאָהר הונדערט צוריק, ווען עס איז פאָרגעקומען אַ פערזאַמלונג אין פּאַריז פון דאָקטוירים. עס איז דאַן אַרומגעגאַנגען אַ מין עפּידעמיע. עס האָט צו אָפּט פּאַסירט, אַז פּאַציענטען נאָך אַנ־אָפּעראַציע פלעגען שטאַרבען פון בלוט־פערגיפטונג. דאַן איז אַ געוויסער דאָקטאָר אויפגעשטאַנען און ערקלערט, אַז די שולדיגע אין דעם זענען די דאָק־טוירים גופא, אַז מיט זייערע הענט פערסמ׳ען זיי די קראַנקע. און ער האָט זיך אויסגעדריקט, אַז די דאָקטוירים טראָגען דעם טויט אויף זייערע שפּיץ־פינגער. מען האָט איהם דאַ ואויסגעלאַכט און גע־קוקט אויף איהם ווי אויף אַ משוגע׳נעם. עס האָט געהאַלטען דערביי, אַז מען זאָל פּו זאיהם צונעמען דאָס רעכט צו פּראַקטיצירען. אָבער שפּעטער האָט מען זיך אַרומגעזעהן, אַז ער איז גערעכט און מען האָט אָנגעפאַנגען אַכטונג געבען אויף ריינליכקייט, און דערהויפּט, אַז די הענט זאָלען זיין ריין, ווען מען בעהאַנדעלט אַנ׳אָפּענע וואונדע, אָדער ווען מען מאַכט אַנ׳אָפּעראַציע“.

„נאָר זאָגט מיר, איך בעט אייך, ווי קאָנען זיי וויסען ווען עס איז גענוג עטער און ווען נישט? עס איז דאָך רעכט, אַז מען זאָל מיר פערסמ׳ען אָדער לאָזען אַזוי, דאָס איך זאָל פיהלען דעם וועה־טאָג?“ האָט די קראַנקע געפרעגט.

„עס זענען פערהאַן גענוג מיטלען צו וויסען ווען עס איז גענוג עטער און ווען עס איז נויטיג זיך צו נעמען צו דער אָפּעראַציע. איינער פון די דאָקטוי־רים שטעהט די גאַנצע צייט און גיט אַכטונג אויף דעם, ווי דער פּאַציענט פיהלט דאָס בעסטע מיטעל איז, צו היטען די שוואַרץ־אַפּלען פון אויג. כל־זמן דער פּאַציענט איז נאָך ביים בעוואוסטזיין בעוועגט ער מיט די נערווען פון די אויגען. ער וועט אַ פינטעל טאָן פון צייט צו צייט. אָבער ווען ער איז איינגעשלאָפען, ווען ער איז שוין מעהר אויף יענער זייט ווי אויף דער, דאַן הערען אויף די נערווען צו פונקציאָנירען. דאָס איז אַזוי איינפאַך, אַז יעדער דאָקטאָר ווייס עס און פיהרט עס דורך ערפאָלגרייך. אַלזאָ, איז נישטאָ קיין מורא, אַז מען זאָל אימיצען געבען צופיל עטער אדער צו ווייניג“.

„וואָס האָבען זיי געטאָן, ווען מען האָט נאָך נישט געוואוסט פון די אַלע מיטלען, ווען די דאָקטוי־רים האָבען נישט געהיט די עלעמענטאַרע דינים פון ריינליכקייט, ווי אַזוי זענען די קראַנקע געבליבען לעבען“?

„זענען טאַקע אַ סך געשטאָרבען און אַ קליינע צאָל איז געבליבען לעבען. עס קאָן זיין, אַז פון יענער צייט איז דאָס געבליבען ביי אונז די גרויסע מורא פאַר אַנ׳אָפּעראַציע. יענע, וואָס זענען געווען שטאַרק האָבען זיך ערהאַלטען, אָבער די שוואַכע זענען צושטאָר־בען. עס פלעגט זיך ביי זיי ענטוויקלען פיבער און זיי פלעגען אויסגעהן; אָבער איצט איז דאָס אַ זעלטענהייט, עס טרעפט אויך איצט פאַלען, ווען מענ־שען, נאָך אַנ׳אָפּעראַציע, קריגען פיבער און שטאַר־בען, אָבער דאָס איז אַ זעלטענהייט און מען רעכ־ענט עס אַלס אַ צופאַל, אַנ׳אויסנאַהם“.

„ווען איך האָב פערלאָזט דאָס קראַנקען־צימער, האָב איך אַוועקגעטראָגען דעם איינדרוק, אַז מיין פריינדין האָט מיר געגלויבט, דאָס אַנ׳אָפּע־ראַציע איז נישט אַזאַ שרעקליכע זאַך, ווי מיר האָבען אַלע מאָל געדענקט“.

ל. ש.

באַריסאָווער „וואונדער“

בעשטראָפט פאַר אַ נאָטיץ וואָס איז נישט געווען געדרוקט.

מאָסקווער „איזוועסטיאַ“ שרייבט: „פרידמאַן דערצעהלט“:

— ווען איך האָב זיך געווענדעט מיט דעם ענין צום פינאַנץ-אינספעקטאָר קורטאַסעוויטש, האָט ער מיר געענטפערט פאָלגענדעס: „אַהאַ, איהר זענט אַנ'אַרבייטער, איהר האָט דאָך געוואָלט „פרייהייט“, נו האָט איהר בעקומען „פרייהייט“ (דערביי האָט ער איבערגעקרימט ווי אַ ייד, וואָס קען נישט רעדען גוט רוסיש רעדט שלעכט אַרויס דאָס וואָרט „סוואָבאָדאַ“ (פרייהייט).

פרידמאַן דערצעהלט, אַז ער איז איינפאַך געבליבען אַ געפּלעפטער. קורטאַסעווישעס ווערטער האָבען איהם דערמאָהנט אָן די אַמאָליגע פּינסטערע צייטען פון צאַריזם, ווען יעדער שענקער און יעדער אוריאַדניק פלעגט אַזוי חוזק מאַכען פון יודען. ער, פרידמאַן, וועמענס זיהן זענען קאָמוניסטען, און וועלכער האָט פערלוירען איין זוהן, אַנ'אַרבייטער, וועלכער איז דערשאָסען געוואָרען פון די פּאָליאַקען, בעת זיי האָבען געהאַט פערנומען באַריסאָוו, וויל נישט, מען זאָל איהם בעליידיגען.

ווען מען האָט געפרעגט ביי קורטאַסעוויטש'ן, פאַרוואָס ער האָט בעליידיגט פרידמאַנען, האָט ער געענטפערט:

— ערשטענס האָב איך מיט פרידמאַנען גאָרנישט גערעדט; צווייטענס, האָב איך איהם גאָרנישט געזאָגט; און דריטענס, האָט ער דען עדות?

קיין עדות זענען נישט געווען. אויף דעם גרונד האָט דער באַריסאָווער פאָלקס-געריכט פערמשפט אויף זעקס חדשים טורמע... וועמען? פרידמאַנען!

פאַרוואָס? פאַר בעליידיגען קורטאַסעוויטש'ן אין דער פרעסע. איהר מיינט דאָך אודאי, אַז פרידמאַן האָט אָבגעדרוקט ערגיץ אין אַ צייטונג אַ נאָטיץ, וואָס ריהרט אָן קורטאַסעוויטשעס כבוד. עס הויבט זיך גאָרנישט אָן. אין קיין צייטונג איז אַזאַ נאָטיץ נישט געווען געדרוקט און דאָך האָט מען פרידמאַנען פערמשפט צו זיצען זעקס חדשים אין טורמע פאַר בעליידיגען קורטאַסעוויטש'ן אין דער פרעסע.

איהר, לעזער, קוועטשט מסתמא מיט דער פּלייצע און פערשטעהט נישט ווי אַזוי איז אַזאַ זאַך מעגליך. מיר זענען זיך מודה, אַז מיר אַליין קענען עס אויך נישט פערשטעהן. אין באַריסאָוו קומען פאָר אַזעלכע נסים.

וואָס-זשע האָט פּאַסירט? פּאַסירט האָט אָט וואָס: פרידמאַן האָט טאַקי געשריבען אַ בריף וועגען דער געשיכטע אין דער מינסקער צייטונג „ראַבאָטשי“, אָבער די רעדאַקציע האָט דעם בריף נישט געדרוקט און האָט אָבגעשיקט דעם בריף צו דער באַריסאָווער פינאַנץ-אָבטיילונג, אַז זיי זאָלען אונטערזוכען וואָס פאַר אַ מענש קורטאַסעוויטש איז און מעלדען וועגען דעם אין דער רעדאַקציע.

אין איין פריהמאָרגען האָט מען פרידמאַנען געשיקט רופען אין באַריסאָווער פינאַנץ-אָבטיילונג און דאָרט האָט איהם אַ פערטרעטער פון פינאַנץ-אָבטיילונג גענומען אויף אַ שטרענגען פערהער. פרידמאַן האָט זיך ענטזאָגט צו ענטפערען אויף די פראַגען פון אויספאָרשער און דער אויספאָרשער האָט גלייך ציגעשטעלט אַ ראַפּאָרט, אַז פרידמאַן האָט זיך ענטזאָגט צו ענטפערען אויף די פראַגען. קורטאַסעוויטש האָט דאַן אָנגעקלאָגט פרידמאַנען אין געריכט פאַר מאַכען אויף איהם אַ בלבול.

פאַרוואָס האָט פרידמאַן טאַקי ענטזאָגט זיך צו ענטפערען אויף די פראַגען פון אויספאָרשער? גאָר איינפאַך, ווייל דער „אויספאָרשער“ איז געווען נישט קיין אַנדערער טאַקי ווי קורטאַסעוויטש אַליין. קורטאַסעוויטש האָט אַלזאָ געמאַכט אַ גריבלדיגע אונטערזוכונג פון קורטאַסעוויטש-ענין און ער איז געקומען צו דער פעסטער איבערצייגונג, אַז קורטאַסעוויטש איז זעהר אַ ליבליכער מענש.

אָט פאַרוואָס פרידמאַן האָט געשוויגען אויפ'ן פערהער. דערנאָך איז פאָרגעקומען דער משפט. אומזיסט האָט פרידמאַן געטענה'ט, אַז מען קען נישט בעשטראָפען איינעם פאַר אַ נאָטיץ אין דער צייטונג, וועלכע איז נישט געווען געדרוקט. עס האָבען נישט געהאָלפען קיין טענות. דאָס באַריסאָווער פאָלקס-געריכט האָט פערמשפט דעם 63-יאָהריגען פרידמאַן צו 6 חדשים טורמע.“

די „איזוועסטיאַ“ פאָדערט, אַז פרידמאַנס פראָצעס זאָל גלייך איבערגעקוקט ווערען און פאַר איין וועגס מאַכט דער שרייבער פון די „איזוועסטיאַ“ שפּאַס חוזק פון די באַריסאָווער שהצער.

נישטאָ קיין אונגעזעצליכע קינדער.

אַ שעהנע געשיכטע, וואָס איז פערלאָפען אין אַמעריקע

אין לאָס אַנדזשעלעס וועט פון היינט אָן און ווייטער שוין מעהר נישט זיין אַזאַ זאַך ווי אונגעזעצליכע קינדער. ס'הייסט נאָך נישט, אַז די שטאָט לאָס אַנדזשעלעס וועט ווערען אויף אַזוי פיל פרום, און גוט, דאָס מיידלעך און בחורים וועלען מעהר נישט זינדיגען פאַר דער חתונה, נאָר אָט הערט אַדרבא, וואָס עס האָט פּאַסירט אין לאָס אַנדזשעלעס:

אַ לאָס-אַנדזשעלעסער מיידעל האָט זיך פערליבט אין אַ רייכען סוחר, און פון דער ליבע זענען געקומען אויף דער וועלט צוויי יונגלעך (אַ צווילינג), און דאָס איז געשעהען איידער דער רייכער סוחר האָט צייט געהאַט מיט זיין געליבטער חתונה צו האָבען. האָט דאָס געהייסען, אַז אין דער שטאָט לאָס אַנדזשעלעס זענען געבוירען געוואָרען צוויי אונגעזעצליכע קינדער. שפּעטער מיט אַ געוויסער צייט, האָט זיך דער רייכער סוחר, דער פאָטער פון די אונגעזעצליכע קינדער אַרומגעזעהן, און מיט זיין געליבטער, דאָס הייסט מיט דער מוטער פון די קינדער, יאָ חתונה געהאַט. אָבער אַזוי ווי זייער צווילינג איז געבוירען געוואָרען פאַר דער חתונה, האָבען טאַטע און מאַמע מורא געהאַט, אַז זייערע קינדער וועלען פערעכנט ווערען אַלס אונגעזעצליכע, און מען איז אַוועק צו אַ ריכטער מיט דער אַפּליקאַציע צו אַראָפּטירען זייערע אייגענע צוויי קינדער, כדי זיי מאַכען פאַר פאָלקאָם געזעצליכע קינדער. און דער ריכטער האָט די פערוואונדערטע עלטערן ערקלעהרט, אַז עס איז גאָרנישט נויטיג צו אַראָפּטירען די קינדער, ווייל אַזאַ זאַך ווי „אונגעזעצליכע קינדער“ איז גאָר נישטאָ. עס איז דאָ אַ געזעץ, אַז ווען אַ מאַן און אַ פרוי ווילען זיין געזעצליך פערהייראַט מוזען זיי געזעצליך הייראַטען, אָבער עס איז נישטאָ אַזאַ געזעץ וואָס פערבאָט קינדער צו געבוירען ווערען ביי נישט פערהייראַטע פאָטער און מוטער, און דעריבער קענען קינדער נישט זיין אונגעזעצליך, פאָטער און מוטער קענען יאָ זיין אונגעזעצליך. אָבער אַ קינד איז אַלעמאָל געזעצליך.

אַזאַ פּונקט האָט אַרויסגעבראַכט אַ לאָס-אַנדזשעלער ריכטער און אין לאָס אַנדזשעלעס איז דאָס אויסגעטייטשט געוואָרען אַלס אַ מאַניפעסט, אַז פון היינט אָן און ווייטער זאָלען אַלע געבוירענע קינדער זיין פאָלקאָם געזעצליך, עס מאַכט גאָרנישט אויס אויב זייער טאַטע און מאַמע האָבען יאָ אָדער נישט חתונה געהאַט געזעצליך.

אַ גוי'אישער דיבוק

אין מאַן איז אַריין דער גייסט פון זיין פערשטאָרבענער פרוי.

די, וועלכע האָבען אויף דער בינע געזעהען די פּיעסע „דער דיבוק“ געדענקען זיכער די מעשה, ווי אַ יודיש מיידעל רעדט זיך איין, אַז אין איהר איז אַריין די נשמה פון איהר געשטאָרבענעם חתן און דער רבי טרייבט דערנאָך אַרויס פון איהר דעם דיבוק. אַ ענ'עהנליכע געשיכטע האָט מיט אַ קורצער צייט צוריק פּאַסירט אין כירני, אויסטראַליע, אַ דאָרטיגער רייכער און געבילדעטער יונגערמאַן, אַרטור הייבעל, האָט חתונה געהאַט מיט אַנ'אָרימער און זעהר פראָסטער מיידעל, אין וועלכער ער האָט זיך פערליבט. איהר נאָמען איז געווען עסטעלאַ בלין. אָבער אַנשטאָט צו זיין גליקליך, האָט עסטעלאַ זיך געפיהלט זעהר אומגליקליך, נלויבענדיג, אַז זי איז נישט ווערט אַזאַ געבילדעטען מאַן. איהר האָט זיך כסדר געדאַכט, אַז זי פערשאַפט איהר מאַן חרפות מיט איהר פראָסטקייט, איבערהויפּט ווען עס זענען געקומען געסט צו איהם.

עס איז אַזוי ווייט דערגאַנגען, אַז עסטעלאַ האָט בעשלאָסען צו בעגעהן זעלבסטמאָרד. זי האָט איהר כרויערינגען בעשלוס דורכגעפיהרט און געלאָזען אַ בריוועל צו איהר מאַן, אין וועלכען זי שרייבט: „טייערער אַרטור, איך בין דיך נישט ווערט, אָבער שיידען זיך פון דיר קאָן איך אויך נישט. איך האָב געלייענט אין אַ בוך, אַז נאָכ'ן טויט קאָן די נשמה אַריין אין וועלכען קערפּער זי וויל, איך וויל דעריבער אַריין אין דיין קערפּער, אום צו זיין צוזאַמען מיט דיר. איך וועל עס דורכפיהרען אויפ'ן צעהנטען טאָג פון מיין טויט“.

דער זעלבסטמאָרד פון זיין פרוי האָט אויף הייבעל'ן געמאַכט אַ שרעקליכען איינדרוק און ער איז אַרומגעגאַנגען אַ צורודערטער, אַ פערטרויערטער. קיינער האָט איהם נישט געקאָנט טרייסטען און בערוהיגען. אָבער דאָס ערגסטע איז געשעהן אויפ'ן צעהנטען טאָג. ער האָט אָנגעהויבען צו שרייען, אַז זיין פערשטאָרבענער פרוי'ס גייסט איז אין איהם אַריין. ער האָט אָנגעהויבען רעדען מיט אַ מין פרויענשטימע און עס איז אויסגעקומען ווי זיין פרוי וואָלט אַרויסגערעדט צו איהם ליבליכע ווערטער.

מען האָט הייבעל'ן אַוועקגעפיהרט צו די גרעסטע נערווען-ספּעציאַליסטען, און זיי האָבען ערקלעהרט, אַז זיין צושטאַנד איז דער רעזולטאַט פון אַ שטאַרקער אויפטרייסלונג פון דעם נערווען-סיסטעם; אָבער אַלע מיטלען איהם צו העלפען האָבען נישט געווירקט. האָט מען דעם אומגליקליכען הייבעל אַריינגעגעבען אין אַנ'אַנשטאַלט פאַר גייסטיג קראַנקע, און ער איז נאָך דאָרט ביז'ן היינטיגען טאָג, גלויבענדיג, אַז זיין פרוי'ס נשמה געפינט זיך אין איהם.

Dr. med. B. Robinzon
אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען
פעטריקאָווער 10, טעל. 31-86
נעהמט אָן פון 8—9½ פריה און פון 4½—8½ בנאַכט

Dr. Z. Rakowski
קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 21-61

Dr. med. H. Lubicz
צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 32-41
ספּעציאַליסט פאַר הויט, וועענעריש און מאָנער-שליכע קראַנקהייטען.
(הויר-אויספאַל)
נעהמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 בנאַכט.

Dr. med. A. Uryson
אינערליכע קראַנקהייטען
ספּעציעל מאַגען, דאַרם און לעבער-קראַנקהייטען
קאָנסטאַנטינער 20, טעל. 35-85
נעמט אָן פון 3 ביז 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג

כעמיש-באַקטעריאָלאָגישע לאַבאָראַטאָריע
מאַגיסטער נ. שאַץ
פעטריקאָווער 37, 2. שט., פראָנט.
אַנאַליזען פון קאַל, אורין, לייכען א. אַ. וו.
אורין-אַנאַליז — 4 זל.

דער שוואַרצער וואָלף

(ראָמאַן).

(59

וואָלאָדעק האָט אויף אַ ווייל שאַרף דערפיהלט, אַז די שויב הינטער איהם איז דורכזיכטיג, אַז דער טראָטואַר איז בעגאָסען מיט ליכט, און אַז די גרויסע לאַמטערנס ביים אַריינגאַנג אינ'ם קאַפע בעלויכטען זיין איינגעבויגענע פיגור, פּונקט ווי עס וואָלט געווען ביי טאָג.

ער האָט זיך ביז אויסגעזידעלט דערפאַר, ווייל ער האָט בעצייטענס נישט פערשטעלט זיין פנים מיט די שאָפער-ברילען.

דער דאָזיגער מעמד האָט נישט לאַנג געדויערט.

דער הוסט-אָנפאַל פון דזשייקאָבס'ן האָט זיך איבערגעריסען, און איבער וואָלאָדעקס אויער האָט אָפּגעהילכט זיין שניידיג-סקריפּענדיגער קול:

— איך דאַנק אייך, פריינד מיינער! מיר האָבען איצט זעהר גוט אָפּגעגעסען און אויסגעצייכענט פערבראַכט דעם אָוועגד... עס איז נאָר אַ שאָד, וואָס מען דאַרף זיך אַזוי פריה צוריקקעהרען אַהיים. די געשעפטען אָבער, פערשטעהט איהר, די געשעפטען... אַ שאָד, וואָס מיר דאַרפען נאָר פאָהרען אין פערשידענע זייטען!.. אַ! מיר האָבען געפּאַקט אַ זעהר גוטע טאַקסיבוקע! זעהט איהר נישט אַמאָל דעם נומער! הא?

— ניין! איך זעה נישט — האָט געענטפערט אונטער'ן נאָז דזשייקאָבס בעגלייטער — איך גיב נאָר אַכטונג אויף די נומערן פון טאַקסיבוקעס, וואָס קלייבען זיך מיך איבערפאָהרען!...

— טוט איהר, זאָלט איהר מיר מוחל זיין, אַ גרויסען פעהלער! — איז דזשייקאָבס אַריינגעפאַלען אין אַ פרעהליכען טאָן — איך, ווען איך זעץ זיך אַריין אין אַ טאַקסיבוקע פערשרייב איך תמיד אין זכרון דעם נומער... מחמת, ווען עפּיס זאָל זיך, חלילה, טרעפען... אפילו דאַן, ווען דער שאָפער מאַכט אויף מיר דעם בעסטען איינדרוק.. ווייס איך דאָך קיינמאָל נישט, צי וועט ער מיר נישט פערשאַפען קיין צעמת נפש!

— ווייס איך וואָס! איך שטעל זיך מיר נישט פאָר, — האָט דער בעגלייטער דזשייקאָבס'עס מיד געענטפערט.

— אָך, מען ווייסט דאָך קיינמאָל נישט, וואָס עס קאָן אַלץ פּאַסירען!... אָט איז זיין נומער, אונטער דעם לעמפּעל... פערשרייבט איהם ערגיץ, און בעהאַלט... איבעריגענס וועל איך אַזוי אויך געדענקען... אַזעלכע זאַכען פערגעס איך קיינמאָל נישט!

אָפּזאָגענדיג עס, איז דזשייקאָבס צוגעגאַנגען צו וואָלאָדעק'ן און איהם אויפמערקזאַם בעטראַכט.

אין זיינע אויגען איז אַרומגעפלויגען אַ כיטרע גרינגע פייערל.

— איהר זענט, ווייזט אויס אַנ'אָרענטליכער יונג! — האָט ער זיך אָפּגערופען מיט אַ שפּאָטישען שמייכעלע, אָבער אין אַנ'אויסערגעוועהנליך גוטמוטיגען און פריינדליכען טאָן — אַנ'אָרענטליכער, אין... ווי זאָגט מען עס? נו, יאָ... דאָס פּאַסיגע וואָרט ליגט מיר אויף דער צונג, און כ'האָב פלוצלינג פערגעסען!... און, יאָ... אַ יונג, וואָס איז אַ גוטער בעל מלאכה. אַנ'אָרענטליכער אויסזעהען, אין דאָס קאָנען גוט דעם פאַך — דאָס זענען זעהר וויכטיגע זאַכען, מיין פריינד! זייט מיר מוחל, דעם פלאַפּלענדיגען אַלטען מאַן... איך וויל, אַז איהר זאָלט זיך בעזאָרגען מיט מיין פריינד, דעם פרעמדלענדער... ער אָריענטירט זיך שלעכט אין וואַרשאַ... איך בין אָבער איבערצייגט, אַז איך קאָן זיך אויף אייך פערלאָזען, און אַז איהר וועט איהם אין אָרדענונג צושטעלען אַהיים... וואָרט אָקאָרשט. . אָט האָט איהר אַ מטבע אויף ביער! מיט אַ פלינקער געשיקטער בעוועגונג האָט ער אַ שאַריץ-אויף-געטון זיין פעלץ, און אַרויסגענומען אַ קליינעם באַנקנאָט!

נישט פערראַטענדיג מיט גאָרנישט זיין צורודערונג, האָט וואָלאָדעק ענטשלאָסען אויסגעשטרעקט די האַנד, צוגענומען און בעהאַלטען דאָס געלד, און בעדאַנקט מיט אַ שאָקעל פון קאָפּ!

— כ'דאַנק אייך!

— נו, זעהט איהר!... אַזוי איז גאָר גוט! — האָט דער אַלטער ווייטער געח'וזק'ט — קיינמאָל דאַרף מען זיך נישט האַלטען גרעסער ביי זיך, ווי מען איז עס פּאַקטיש ביי דעם פאַך, וואָס מען איז, און... אָפּזאָגען זיך פון טרינק-געלד! איך וועל אייך אָבער נאָך געבען אַ גוטע עצה, מיין ליבער פריינד: וואַרפט אַוועק אייער איצטיגע מלאכה! זי איז נידעריגער פאַר אייער כבוד!... נישט פרעגט ביי מיר, פונוואַנען איך ווייס אַזוי צו רעדען... איך לייען עס אַרויס פון אייער פנים... אָבער זאָגט מיר, ליבינקער, פאַרוואָס האָט איהר אַרונטערגעלאָזט דאָס פּעהנדעל?... כיר פאָהרען דאָך נאָך נישט?...

— די שמועסען נישט צו דער זאַך ווערען ביי מיר בעצאָהלט לויט'ן צייט-אויסמעסטער! — האָט וואָלאָדעק געלאַסען געענטפערט, און אַ קעהרטוענדיג זיך צו דזשייקאָבס'ן, מיט האָט אַ קוק געטון אין זיין פנים — וואָס לענגער איך וועל שטעהן, און אויסהערען אייער פּלאַפּלעריי, אַלץ טייערער וועט עס אייך קאָסטען!... וואוהין וועט איהר זיך בעפעהלען אָפּצופיהרען? — האָט ער צוגעגעבען, ווענדענדיג זיך צו זיין פּאַסאַזשיר.

— אין האָטעל „אַסטאָריאַ“!

— גוט!

דער שווייצאַר האָט פערקלאַפּט דאָס טירעל פונ'ם אויטאָמאָביל.

— געדענקט אין מיין עצה! — האָט דזשייקאָבס קאָלט איבערגעח'זר'ט, און אָפּטרעטענדיג אויף צוריק, האָט ער זיך מיט אַ האַנד-בעוועגונג געזעגענט מיט זיין בעגלייטער:

— זייט מיר שטאַרק!

וואָלאָדעק האָט זיך געריהרט פון אָרט, און אַרויסגעפאָהרען אין מיטען גאַס.

ער האָט נאָך נישט בעוויזען אָפּצופאָהרען אַ הונדערט מעטער, ווי דאָס פענסטערל הינטער איהם האָט זיך אַרונטערגעלאָזט, און דער פּאַסאַזשיר האָט לוסטיג אַ פרעג געטון:

— דאָס זענט איהר, לעמאַן?

(פאָרטזעצונג קומט)

הײנט
דער גרויסער פרעסע-באל.

די צווייטע סענסאציע נאך די גרויסע פרעסט — איז די פרעסע-רעדוטע, וואס קומט הײנט פאר אין פילהארמאניע. די דאזיגע רעדוטע איז טאקע אן'אמת'ע סענסאציע אין קארנאוואל-סעזאן. דאס איז שטענדיג געווען און ס'וועט אויך דאסמאל זיין דער שענסטער באל מיט די גרעסטע איבער-ראשונגען, מיט די שענסטע דעקאראציעס, מיט די בעסטע ארקעסטרען און בילליגסטע בופעטען. ס'גרייט זיך צו איהם, אזוי ווי יעדעס מאל, גאנץ לאדז פון אלע שיכטען און קלאסען. אלע, וואס ווייסען, אז די פרעסע קען און וועט זיכער איינ-ארדנען אזא באל, אויף וועלכען עס לוינט צו זיין. דעריבער וועט דאס געשפרעך פון היינטיגען טאג זיין דער באל, וואס הויבט זיך אן 11 א זייגער אין אוונד אין פילהארמאניע.

דער פרעסע-באל וועט זיין דער אמת-אינטער-נאציאנאלער באל, ווייל אין איהם בעטייליגען זיך די גאנצע לאדזער פרעסע, אהן אויסנאהם.

גרינדונגס-פערזאמלונג
פון קאאפעראטיווען-הויז פאר שניידער-כאלופניקעס.

שבת איז אין לאקאל פון מאגאזין-שניידער-פעראיין (אליע 1 מאי 2) פארגעקומען א גרינ-דונגס-פערזאמלונג פון קאאפעראטיווען-הויז פאר די מיטגלידער.

געעפענט די פערזאמלונג האט דער פרעזעס פון פעראיין ה' ש. לעווקאוויטש. נאכדעם ווי ה' ראדאשיצקי ווערט אויסגעוועהלט אלס פארזיצער פון דער פערזאמלונג ווערען אפגעגעבען בעריכ-טען. פון די בעריכטען האט זיך ארויסגעוויזען, אז 95 פראצ. פון די פערדעגיסטרירטע מיטגלידער האבען ביז צום בעשטימטען טערמין (5 פעברואר) אריינגעטראגען די פולע פאי'ען.

פינאנץ-בעריכט האט איבערגעגעבען ה' גלוכי און פון פלעצער-קויף ה' מיאדאווניק.

פרנס אדוו. ווייצמאן לייענט דאן איבער די סטאטוטען פון קאאפעראטיוו און זיי ווערען איינ-שטימיג בעשטעטיגט דורך די פערזאמלטע.

צום סוף ווערט אויסגעוועהלט א פערוואלטונג און אויפזיכטס-ראט פון די ה"ה: אדוו. ווייצמאן, ראדאשיצקי, לעווקאוויטש, איצקאוויטש, גלוכי, מיאדאווניק, רעדנער, פיוולאוויטש, מענדעבוים ליכ-טענשטיין, לעכעליים, אסיאק, גאלדבערג, ווינדע-ראוויטש, פעלצמאן און האזענצווייג.

א דאנק פון „קאכאנובקא".

דער שפיטאל פאר די פסיכיש און-נערווען-קראנקע „קאכאנובקע" אונטער לאדז, דאנקט, אויף דעם אופן, די אלע, וועלכע האבען אנטיילגענומען אין מיטגעהאלפען צום ערפאלג פון דעם מאסקען-באל, וועלכען דער שפיטאל האט איינגעארדענט אין פילהארמאניע דעם 19 יאנואר. די הכנסה פונ'ם באל מאכט אוים ביז איצט 11,000 זלאטיס. די אינקאסא דויערט ווייטער.

צוויי לאדזער „מיס'ן".
מען וועט איצט שיסען מיט מיס'ן, אז א רויך וועט גייען.

(—) לאדז האט זיך בייציטענס בעזארגט מיט צוויי שענהייטס-„מיס'ן": אויפ'ן באל פון די „שמאטעלאטניקעס" וועלכען עס האבען איינגעאר-דענט די ארטיסטען פונ'ם שטעטישען טעאטער.

אין מאלינאווע זאל זענען געוועהלט געווא-רען אלס די שענסטע אויפ'ן באל פרוי קאזימיע-זשאווא פאוגאנס, א און די ארטיסטין פון שטעטי-שען טעאטער פר' אירענא גריוויגסקא.

די זשורי איז בעשטאנען פון ארטיסט אלעק-סאנדער ווענגערקא קינסטלער מינטשיסלאוו לי-בעלסקי און קנלער-קאריקאטוריסט סטאניסלאוו דאבושינסקי.

OGŁOSZENIE.

Wielu nabywców działek leśnych w osiedlu letniskowem **„Tuszyn-Las"** nie dotrzymało warunków umowy, zawartej **z Magistratem m. Tuszyna,** albowiem w terminach nie wpłaciło należnych rat za działki.

Wobec powyższego **Magistrat m. Tuszyna** podaje do wiadomości, że ile **do dnia 15 lutego r. b.** zainteresowani nie ureguluja zobowiązań, umowy zostaną z nimi rozwiązane, a działki sprzedane nowym reflektantom.

Burmistrz m. Tuszyna
(—) Józef Domowicz
Tuszyn, dnia 4.2.—29 r. 4243

מעבאל, שלאסעריי און שווייסערי
J. REDER
ŁÓDŹ, Konstantynowska 11
(Róg Zachodniej)
נ'נעהם אן אלערלײ שלאסעריי-ארבייטען צו בילליגע פרייזען און פינקטליכע אויספיהרונג.
פריוואט-וואוינונג: גדאנסקא 20.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע.
אנדזשעיא 5, טעל. 59-40
נעמט אן פון 8—10 פריה און פון 5—9 אוועגד.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

לעטשניצע פון דאקטוירם ספעציאליסטען
און דענטיסטישער קאבינעט.
בושעושינער 11, טעלעפאן 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערן קר.	$4^1/_2$—$3^1/_2$
ד"ר קערשנער קינדער-קראנקה.	11-9 $4^1/_2$-3
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	2—12
ד"ר לוביטש הויט און געשלעכט-קר.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד"ר שמירגעלד נערוען און גמטיגע קר.	2—1
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	3—2
ד"ר בערגמאן פרויען און געבורט-הילף	4—3

פסיכא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א.א. ווי פעקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראהל. איינ-שפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראצ. אויף ערלויבנג היגיעמען און שטאט. אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט
אימפונגען געגען שקארלאטין.
בײ דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט.
ד"ר לאזשינסקי סטאראפאלסקא צאהן-ארצט 10—1 3—6
קינסטליכע צאהן, קארענען, פאסטען א..ט. ח.
די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג.

ווארנונג!
אזוי ווי ס'האבען זיך בעוויזען אין שטאט פערשידענע נאכגעמאכטע פעלד-בעטען, מאך איך בעקאנט דאס געעהרטע פובליקום, אז די
עכט=פאטענטירטע **בעטעל** עכט=פאטענטירטע
זענען פערזעהען נאר מיט דער שוץ-מארקע
PALMA-PATENT
פאר וועלכע מיר זענען פעראנטווארטליך ביז 3 יאהר.
— צו בעקומען אין אלע געשעפטען. —
אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל
ניקעל=בעטען, אמעריקאנקעס,
ניקעל=קינדער=בעטען, קינדער=וועגעלעך,
טיש=בעטען, קינדער=בענקעלעך
מעטער=מאס, אויף רעדלעך.
מאטראצען געבעטע, שאטקאווע און קאנאדיסקע קאזעטקעס און טאפטשאנעס
בעמ.: בעטלעך מיט וועגטלעך ווייס און ברוין 17 זל., פאלאווע-בעט. 14 זל.
רעיעלע בעהאנדלונג. פאבריקס=פרייזען. זעמטליכע רעפעראטורן.
הורט לאדז, פאלנאצנא 24, טעל. 31-85. דעטייל

יודען בעזיצער פון רוסישע פאליסן
איילט, ווייל נור ביז'ן 12-טען פעברואר ווערען אנגענומען צו רעגיסטרירען די
פעטערבורגער פאליסען ווי אויך פאריכען „NA ŻYCIE"
ביי דעם אינספעקטאר פון פערזיכערונג
ח. קאנסקער, קאמיענגא 9 טעלעפאן 75-88
צייט איז עטליכע טעג.

שפארט-געלדן
קויפט
שירמס, שטעקענס
נור אין דער ווערקשטעל
ס. פייגענבוים, נארוטאוויטשא 19
ווייל איהר קענט דארט קויפען מיט ווי איבעראל ביליגער 25%.
אכטונג! ס'ווערען אנגענומען אלערליי רעפאראטורן און דעקונג.

LEKARZ DENTYSTA צאהן-ארצט
St. GELBERG
זאכאדניא 15, טעל. 31-08.
היילט גאנץ פערנאכלעסיגטע ציינער און מויל-קראנקהייטען, צאהן-ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע ציינער.
נעהמט אן פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

Dr.
Rachela Lewi
פאנסקא 24, טעל. 42-72
צוריקגעקערט
אויפנאהם-שעה'ן פון האלב 3 ביז 4 נאכמיטאג.

Dr. med.
W. EYCHNER
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11.
טעל 34-72
נעמט אן פון 6—8 אוונד.

Dr. ADAM
GROSGLIK
Al Kościuszki 27
tel. 51-78,
הויט- און וענערישע קראנקה. רענטגען און ליכטהייל אינסט.
נעמט אן פון 4—7 אין אוונט

AKUSZERKA MASAŻYSTKA
B. JAKUBOWICZ
זגערזשער 38. 38
ערטיילט הילף-געבורטען פריוואט און פון דער קראנקן-קאסע. כ'נעם אויך אן אינדערהיים וויזיטען.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku, dn. 5 do 11 lutego 1929 r. wł.
Dla dorosłych: **Dla młodzieży:**
CHARLIE CHAPLIN
w 9-aktowej komedji p. t.:
„CYRK"
Następny program:
„Poeta i żebrak"

דער בעקאנטער רעכטס-קענער
י. אינפעלד
וואוינט איצט אויף פעטריקאווער 31.
שפרעכשטונדען טעגליך פון 5—8 אוו.
נעמט אויך אונטער דורכצופיהרען אין בורים-געריכטען די שווערסטע סכסוכים געשעפטען און לויט די פערפליכטענדע געזעצען.

Dr. med. ALBERT GOTLIB
פעטריקאווער 26,
טעלעפאן 50-77.
אקושער און ספעציאליסט פון פרויען-קראנקה.
נעהמט אן פון 4 ביז 7 אוונד. 4340

אנטאריין
צו בעשטעלען וועש, ווערט גענייט ביי ווידראווסקי, קאנ-סטאנטינער 43, קווער אפיצינע, פארטער. 349

שטאפערינס קוואליפיצירטע צו סאטין, ווערען געברויכט קא=ראלא 17. צו פרעגען ביים פארטיער. 4348

Dr. DONCHIN
מאניושקי 1, טעלעפאן 9-97
ספעציאל-ארצט פאר אויגענקראנקהייטען
נעמט אן טעגליך פון 10—1 מיטאג און 4—7 נ.מ.
זונטאג פון 10 ביז 1 בייטאג.

לעטשניצע פון דאקטוירס ספעציאליסטען
און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט
זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי נאז האלז, אויערן קר.	10—11 2—3 / 6—7
ד"ר רושאנער הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאלדשטיין- אויגען-קראנקהייטען פאלאק	1—2 / 7—8
ד"ר יוסטמאן נערווען קראנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פאפיערני פרויען און געבורטס-הילף	$11^1/_2$-1 5-6
ד"ר קאנטאר כירורגישע-קראנקהיים.	4-5 זונ. 1—2
ד"ר ווייגבערג אינ. הערץ לונגען-קר.	12—1, 6—7
ד"ר סמופעל רענטגען	10—12 4—6
א. גראדזענסשיק צאהן-ארצט	3—7
נ. ראזעס צאהן-ארצט	9—2

צאהן-מונדהאלונג, בעלייכטונגען, קארענען, פאסטען א.א.וו.
בײ דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט
האלונג פון הויט קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגען-שטראלען, פאר בעשטראלונג און דורכלייכטונ-גען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטריזאציע, אלע מעגליכע אנאליזען. א קורס פאר שטאמלער.
אימפונגען געגען שארלעך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכם.
די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.
וויזיט אין דער שטאט.
ערצט.-קאסמעטיש. גאבינעט
פרל. מארקום נעהמט אן פון 5—7 אוונד

PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאקטוירים=ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.
נאר פאר וועגערישע הויט=קראנקה.
און מענער=שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער.
קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא=לאגישע און נערווען-קראנקהייטען.
קווארץ=לאמפ. עלעקטרישער הייל=קאבינעט קאסמעטיק.
— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכם.
נעמט-אן א ה' דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדערער ווארטע-צימער פאר פרויען. —
וויזיט 3 זל.

מאשין=לעבער
ווערען אנגענומען אויסצונייען ביי
ג. נארדמאן צעגעלניאנא 29

אנאנסען=פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער וויט א שפאלטען
אין טעקסט—40 " " 4 " " " " 60— " " " "
פאר א מילימעטער-שורה: נאכ'ן טעקסט—12 " 8 " " " " 18— " " " "
אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

אבאנאמענטס=פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אטראגען א היים; אויף דער פראווינץ — 6,46 א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך
די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufmann.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.